

Om å skape samarbeid i høykonflikt

En kvalitativ studie av hvordan meklere i familievernet skaper
samarbeid hos foreldre i høykonflikt

Sølvi Nordgård

VID vitenskapelige høgskole

Oslo

Masteroppgave

Master i Familieterapi og systemisk praksis

Veileder: Åse Holmberg

Antall ord: 22690

Dato: 27. mai 2022

Opphavsrettigheter

Forfatteren har opphavsrettighetene til oppgaven.

Nedlasting for privat bruk er tillatt.

Sammendrag

Målet for denne studien har vært å få frem hvordan meklere i familievernet arbeider med foreldre i samlivsbrudd i fastlåste konflikter. Problemstillingen er; «*Hvordan skaper meklere i familievernet håp om samarbeid hos foreldre i høykonflikt?*» For å besvare problemstillingen har jeg intervjuet fire meklere. Informantene ble rekruttert gjennom forskjellige familievernkontor i Norge. Etter intervjuene fant jeg fire hovedfunn som ble analysert gjennom systemisk tekstkondensering:

1. Å bygge tillit.
2. Meklers strategi i konfliktdeping.
3. Kommunikasjon med håp om samarbeid.
4. Å forsterke foreldreskapet.

Det er brukt relevant forskning og teori for å drøfte funnene. Informantene hadde et barnefokusert perspektiv inn i konfliktarbeidet. De var opptatt av å bygge tillit, dempe emosjonelle affeksjoner, få frem barnas opplevelser og arbeidet kontekstuellet for å fremme et relasjonelt samarbeid. Informantene var samstemte om at arbeid med høykonflikt kunne være utfordrende, men så verdien av å hjelpe familier som trengte deres relasjonelle kompetanse om konfliktarbeid. Samarbeid var et viktig mål under meklingen for å bidra med robuste samværsavtaler, som ga barna visshet om omsorg og tryggheten i begge foreldres hjem.

Emneord: mekling i høykonflikt, barnets beste, familierapeuter, samarbeid, styrke foreldreskap, relasjon.

Abstract

The objective of this study has been to highlight how a mediator within family protection service works with divorced couples experiencing high levels of conflict. The case is; 'How do mediators in family protection create hope for co-operation with parents experiencing high levels of conflict?' To answer the case I have interviewed four mediators. The Interviewees were recruited through different family protection offices in Norway. After the interviews, I identified four main findings which were analyzed through systematic text condensation.

1. Build trust.
2. Mediators' strategy in conflict mitigation.
3. Communication with the hope of co-operation.
4. To strengthen parenthood.

Relevant research and theory have been used to consider the findings. The interviewees had a child focused perspective within conflict resolution. They were concerned with building trust, curbing emotional affections, bringing out the children's experiences and working contextually to promote a relational collaboration. All the interviewees agreed that working within conflict resolution at high levels was challenging, but also saw the value of helping families that benefited from their competency within conflict mitigation. Cooperation was an important goal during the mediation process, which helped to create robust visitation agreements, giving the children a sense of certainty with regards to the levels of care and stability in both parent's homes.

Keywords: Mediating in conflict resolution, Best for the child, Family therapists, co-operation, strengthen parenthood, relations.

Forord

Jeg startet på Master i Familieterapi høsten 2018, møtte litt forvirret opp på Geilo stasjon for å starte utdanningens første semester. Det ble et overveldende og spennende møte med systemisk terapi og utrolig mange fine mennesker. Det har vært en veldig spennende reise og jeg er veldig glad for at jeg turte å gi meg ut på den. Tusen takk til alle dere i MAFAM-18 og tusen takk til Anne Øfsti som har bidratt med mange inspirerende forelesninger og faglige drøftinger. Jeg vil også takke min kjære mann som har gjort et stort bidrag til at jeg kunne gjennomføre studiene, og tusen takk til min mor som også har bidratt med barnevakt når våre «kalendere» ikke har gått opp. Og sist men ikke minst, tusen takk til min Frida og Leon for deres store tålmodighet med mammas studier. Min sønn sa «mamma, jeg gleder meg til du er ferdig med boka di». Ja, det blir fint å nyte hverdagene sammen igjen!

Tusen takk til min veileder Åse Holmberg som har ledet meg trygt gjennom denne prosessen. Takk for dine konstruktive tilbakemeldinger, og motiverende heiarop og tro på at dette skulle gå bra til slutt. Takk til informantene min som gjorde denne studien mulig.

Ord og tegn kan skape broer.

Vakre og nyttige broer.

Nils Christie (2009)

Harstad, 27.05.22

Sølvi Nordgård

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	2
ABSTRACT	3
FORORD	4
1. INNLEDNING	8
1.1 BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA.....	9
1.2 PROBLEMSTILLING OG FORSKERSPØRSMÅL.....	9
1.3 AVGRENSNING OG BEGREPSAVKLARING.....	10
1.4 OPPGAVENS OPPBYGGING.....	10
2. TEORI	11
2.1 HISTORISK OM MEKLING.....	11
2.1.1 MEKLING I NORGE.....	11
2.1.2 PROSESSMEKLING.....	12
2.1.3 BARNETS BESTE.....	13
2.2 SYSTEMTEORI.....	13
2.2.1 FORSTÅELSE AV EPISTEMOLOGI.....	14
2.3 POSTMODERNISMEN I FAMILIETERAPI.....	16
2.3.1 NARRATIV TILNÆRMING.....	16
2.3.2 STRUKTURELL FAMILIETERAPI.....	17
2.3.3 SAMARBEIDSORIENTERT TILNÆRMING.....	18
2.3.4 HØYKONFLIKT.....	19
2.3.5 OM Å STYRKE FORELDRESKAPET.....	21
2.4 RELEVANT FORSKNING.....	22
2.4.1 OPPSUMMERING RELEVANT FORSKNING.....	26
3. METODE	27
3.1 VITENSKAPSTEORETISK STÅSTED.....	27
3.1.1 METODISK TILNÆRMING.....	28
3.2 DATASAMLING.....	28
3.3 UTVALG.....	29
3.4 INTERVJUGUIDE.....	30

3.5 FORSKNINGSINTERVJU.....	31
3.6 PRAKTISK GJENNOMFØRING AV INTERVJU.....	31
3.7 TRANSKRIPSJON.....	32
3.8 FORSKNINGSETIKK.....	33
3.9 VALIDITET, RELIABILITET, OVERFØRBARHET.....	34
3.10 DATAANALYSE – SYSTEMISK TEKSTKONDENSERING.....	35
<i>Trinn 1 – Danne et helhetsinntrykk.....</i>	35
<i>Trinn 2 – Identifisere meningsbærende enheter.....</i>	36
<i>Trinn 3 – Abstrahere innholdet i meningsbærende enheter.....</i>	36
<i>Trinn 4 – Sammenfatte betydninger.....</i>	37
3.11 ETISKE UTFORDRINGER.....	37
3.12 REFLEKSIVITET OG TERAPEUTENS ANSVAR.....	39
4. PRESENTASJON AV EMPIRISK MATERIALE.....	40
4.1 Å BYGGE TILLIT.....	41
4.2 MEKLERS STRATEGI FOR Å KONFLIKTDEMPE.....	44
4.3 KOMMUNIKASJON MED HÅP OM SAMARBEID.....	48
4.4 Å STYRKE FORELDRESKAPET.....	50
4.5 OPPSUMMERING.....	52
5. DISKUSJON.....	53
5.1 Å BYGGE TILLIT.....	53
5.2 MEKLERS STRATEGI FOR Å KONFLIKTDEMPE.....	59
5.3 KOMMUNIKASJON MED HÅP OM SAMARBEID.....	62
5.4 Å STYRKE FORELDRESKAPET.....	65
5.5 OPPSUMMERING.....	68
6. AVSLUTTENDE DEL.....	69
6.1 IMPLIKASJON FOR PRAKSIS.....	69
6.2 IMPLIKASJON FOR FORSKNING.....	69
6.3 MULIGE SVAKHETER MED STUDIEN.....	70
6.4 AVSLUTTENDE KOMMENTARER.....	70
REFERANSER.....	72
VEDLEGG 1 INFORMASJONSSKRIV OG SAMTYKKEERKLÆRING.....	76

VEDLEGG 2 INTERVJUGUIDE.....	79
VEDLEGG 3 NSD-GODKJENNING.....	81
VEDLEGG 4 EKSEMPEL PÅ TRANSKRIPSJON.....	83

1 Innledning

Foreldrepar som gjennomgår samlivsbrudd, må etter norsk lov ha meklingsattest for å kunne søke om separasjon og andre sosiale stønader, dersom de har barn under 16 år (bufdir.no). For å få meklingsattest er det obligatorisk i Norge med en meklingsstund, men dersom foreldrene ønsker kan de velge å ha inntil sju meklingsstunder for å komme frem til en samværsavtale. Foreldre i høykonflikt kan oppleve at deres foreldreskap kan bli utfordret etter bruddet, fordi dem ofte har lav tillit til hverandre og derfor vegring for å ha kontakt med hverandre. Barna står midt i mellom foreldrenes konflikt, og kan føle på en lojalitetskonflikt overfor foreldrene. Det kan i noen tilfeller føre til symptomer fra lett psykisk til alvorlig psykisk uhelse. Det er skrevet en fagartikkel om dette av blant annet Stokkebekk et.al (2019); Rød, Ekeland og Thuen (2008) som har skrevet om hvordan det er for barn å leve med foreldre i høykonflikt. Foreldre avslutter parforholdet, men har fortsatt et ansvar for å ivareta foreldreskapet overfor felles barn. I det ansvaret ligger det å ivareta barnet fysisk og emosjonelt, og gi barnet et trygt hjem i begge foreldrehjem. Noen meklere som arbeider med høykonfliktsaker uttrykker at dette arbeidet kan føles utfordrende, fordi konflikter kan være fastlåste og håpet om løsning kan være vanskelig å finne. Disse meklingsene er ofte preget av høy mistillit mellom foreldrene, og samhandlingen mellom dem bærer preg av det. Derfor er det viktig å gi begge foreldrene og deres barn anledning til å fortelle sin historie og egen forståelse av konflikten. Meklere opplever at det er viktig å få frem både de marginales stemmer og flerstemtheten i konflikten, slik at de kan bli belyst fra flere sider og gi utvidet kontekst. Barnesamtaler er et viktig element i denne flerstemtheten, fordi det gir foreldrene et større perspektiv av hvordan deres konflikt påvirker deres barn indirekte. Barn kan kjenne på at konflikten mellom foreldrene er noe de helst ikke vil være involvert i. Stokkebekk et al. (2019) har gjort en studie på hvordan barn påvirkes av foreldrenes konflikt. Han mener at barn helst ikke vil involveres i foreldrenes konflikt, og skaper seg egen resiliens mot det. Derfor er samarbeid og styrking av foreldreskapet et arbeid som familievernnet har fokus på, fordi de opplever at familiene trenger hjelp og et håp om at konflikten løses som kan skape fremtidig samarbeid.

Min erfaring som behandler og terapeut for klienter i høykonflikt er at foreldrene ikke alltid klarer å se barns perspektiv, fordi deres egne prinsipper blir viktigere å beskytte. For å skape

forståelse for hverandres perspektiv, er det viktig å få frem hva som ligger bak konflikten i et relasjonelt og kontekstuel perspektiv.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Jeg ønsker å forstå mer av hvordan meklerin kan styrke foreldreskapet etter samlivsbrudd og skape samarbeid mellom foreldre i høykonflikt. Samlivsbrudd kan for mange familier føles opprivende, det er et brudd i de daglige relasjonene innad i familien. Det kan være vanskelig å håndtere for foreldre, barn og øvrig familie. Parforholdet avsluttes, men foreldreskapet må fortsette selv om foreldrene har uenigheter vedrørende bruddet. Foreldrene søker mekling for å komme frem til en samværsavtale for sine felles barn (Ekeland, 2010 s.4). Meklers oppgave er først og fremst å skape tillit mellom partene, slik at foreldrene kan få forståelse for hverandres perspektiv. Barn er ekstra sårbare i samlivsbruddet og det er spesielt de som har behov for omsorg, trygghet og beskyttelse. Derfor vil jeg i denne masteroppgaven forstå mer av hvordan foreldre i høykonflikt kan ivareta foreldreskapet, skape samarbeid og gi barna en trygg fremtid. Jeg opplever dette som et spennende fagområde innen familievernet, og tok i 2020 videreutdanning innen konflikt og mekling, det har gjort meg spesielt interessert i fagområdet, derfor var intervjuprosessen i masteroppgaven veldig spennende for meg og informantene delte nyttig informasjon om deres erfaringer.

1.2 Problemstilling og forskerspørsmål

Problemstillingen er blitt til ved at jeg har et ønske om å forstå hvordan meklerne kan legge til rette for at det skapes håp om samarbeid i meklinger under høykonflikt. Jeg mener at det er interessant å forstå mer av hvordan meklerne arbeider for å skape større tillit mellom foreldrene, og hvordan dette kan gi håp til felles barn om en trygg og omsorgsfull barndom.

Hvordan skaper meklerin håp om samarbeid hos foreldre i høykonflikt?

1.2.1 Forskningsspørsmål

Hva skal til for å skape håp om samarbeid i høykonflikt?

Kan barn som lever med foreldre i høykonflikt få et håp om forsoning i foreldreskapet?

1.3 Avgrensning

Jeg har ikke valgt å benytte studien av SINTEF på grunn av at det ikke var direkte relevant for min studie. Tor-Johan Ekeland har skrevet og vært medforfatter til flere fagartikler om mekling.

Jeg har ikke utdypet eller hatt nevneverdig fokus på maktbegrepet i denne masteroppgaven selv om det kan være utfordrende og ofte tilstede i høykonflikt. Jeg har valgt å ha et samarbeidende fokus i oppgaven. Jeg har heller ikke tatt med foreldre som ikke ønsker å møte til mekling, selv om det er tilfelle i noen saker i høykonflikt, men har begrenset dette tema på grunn av oppgavens omfang. Jeg har valgt å avgrense oppgaven til ikke å gjelde meklinger hvor det avdekkes rus, vold eller psykisk uhelse hos foreldrene.

Diskurs, ramme inn, resiliens og feedback forutsettes som kjente begreper innen familieterapeutisk kontekst. Jeg benytter noen ganger informanter og noen ganger meklere, det menes det samme, fordi informantene er meklere.

Jeg har valgt å ha med narrativ tilnærming, strukturell tilnærming, postmodernisme, samarbeidende-dialogisk tilnærming i teorien, fordi jeg mener mekling i høykonflikt er komplekst og det er behov for flerstemthet for å skape håp om samarbeid.

1.4 Oppgavens oppbygning

I kapittel to presenteres relevant teori og forskning i forhold til problemstillingen. Dette er teori og forskning som jeg mener passer til min masteroppgave, men det finnes annen aktuell forskning og teori som jeg utelater på grunn av studiens marginale omfang. I kapittel tre beskriver jeg studien metodologi. Jeg starter med studiens vitenskapsteoretiske ståsted, der valgte jeg kvalitative tilnærming, innsamling av datamateriale og analyse, studiens validitet, reliabilitet og overførbarhet samt etiske utfordringer. I kapittel fire legges studiens hovedfunn og subfunn frem ved hjelp av Malteruds tekstkondensering. I kapittel fem drøftes studiens funn opp mot problemstilling, relevant teori og forskning. I kapittel seks redegjøres det for implikasjoner for praksis og avsluttende kommentarer.

2 Teori

Jeg vil i dette kapitlet gjøre kort rede for meklings historie, mekling i Norge, prosessmekling, barnets beste, systemteori, epistemologi- sosialkonstruksjonisme, postmodernismen, narrativ tilnærming, strukturell tilnærming, samarbeidende tilnærming, høykonflikt, styrking av foreldreskap med håp om samarbeid og til sist relevant forskning. Jeg har i denne delen inkludert det jeg mener er relevant teori og forskning for hvordan meklere i familievernet skaper håp om samarbeid hos foreldre i høykonflikt.

2.1 Historisk om mekling

James Coogler var en amerikansk psykolog og advokat på 70-tallet, som kan sies å være pioneren på utviklingen av mekling. På den tiden var det vanlig at skilsmisser ble avgjort rettslig, og det ble debattert om rettssystemet var den rette instans for å håndtere familiære konflikter. Han hadde egen erfaring fra skilsmisse og dannet i 1974 Family Mediation Center i Atlanta, Georgia. I 1978 skrev han den første fagboken om mekling (Ekeland, 2010, s. 3-4).

Foreldremekling ble endret etter moderniseringen av ekteskapsloven fra 1993, fordi man ikke lenger skulle mekle om skilsmissen, men fordeling av foreldresamvær med felles barn. I den vestlige verden ble man mer opptatt av frihet, og myndighetene mente at det ikke var et offentlig anliggende hvorfor voksne skilt seg, men innså at barn trengte en beskyttende faktor for ikke å bli skadelidende. Den nye meklingen ble på en måte et forebyggende barnevern (Ekeland 1994, s. 13).

2.1.1 Mekling i Norge

Foreldrepar som har barn under 16 år har plikt til å lage en samværsordning som er tilrettelagt for barnets beste. Det mekles om en samværsavtale og bosted for barnet. Foreldre søker om mekling ved nærmeste familievernkontor. Begge foreldre har møteplikt og det kan utstedes meklingsattest etter første meklingstime. Dersom foreldrene ikke blir enige kan mekler tilby foreldre inntil seks timer i tillegg til første obligatoriske meklingstime. Dersom det ikke er mulig å komme til enighet, skal mekler sammen med foreldrene drøfte

hvilke muligheter de har. Domstol kan være behjelpelig med en juridisk samværsordning med hensyn til barnelov § 48. Domstolen ivaretar den juridiske ordningen vedrørende samvær med barnet, men de løser ikke selve konflikten (jf. Forskrift om mekling).

Mekleren skal informere foreldre om at barnet har rett til å bli hørt jf. Barneloven §31, i tillegg skal mekler informere om at barnet har rett til samvær med begge foreldrene, jf. Barneloven § 42. Samværsordningen skal ha barnet i fokus og skal være til det beste for barnet, jf. Barneloven § 48. (forskrift om mekling.no)

Meklinger klassifiseres i A, B, C eller C!. Høykonfliktsaker er C eller C!- meklinger, og det er to meklere tilstede sammen med foreldrene. Dersom de velger å ta imot mer enn en meklingstime, vil de bli tilbydd prosessmekling, som er et kommunikasjonsverktøy for å fremme samarbeid (Forskrift om mekling.no).

2.1.2 Prosessmekling

Prosessmekling ble innført i familievernet i 2018. Da hadde det vært en prosjektordning ved fem av landets familievernkontor fra 2015-2018. Bakgrunn for prosessmekling var at det var kommet tilbakemeldinger fra meklere i familievernet om at høykonflikt-saker var utforende for meklerapparatet, og de følte de trengte mer kunnskap om krevende konflikter. Det ble utarbeidet et kommunikasjonsverktøy gjennom et kvalitativt studium basert på empirisk kunnskap fra meklere. Dette bidro til relasjonelle tilnærminger i arbeid med å danne en samværsordning som ivaretok barnets beste. Prosessmekling har forskjellige trinn som følges, for eksempel felles møte med foreldrene, individuelle samtaler med foreldre og barn, minikurs – som er et to-timer minikurs som omhandler foreldresamarbeid. Minikurset er et faglig pedagogisk kurs som beskriver hvilke konsekvenser langvarig konflikt kan ha på barn, og ved å styrke foreldreskapet, øke fokus på barnets beste og å dempe konflikten mellom foreldrene, kan en øke motivasjonen til samarbeid. Foreldrene kan delta hver for seg dersom det er ønskelig. Prosessmekling gir foreldre og mekler bedre tid til å arbeide frem en samværsordning til beste for barnet (Kåstad, Halvorsen, Samsonsen, 2021, s. 289). Flere har uttrykt at de er tilfreds med modellen og dens brukervennlighet (Kåstad et al., 2021, s.299).

Studien viste at prosessmekling ga foreldrene tro på at mekling nytter og de unngår å gå gjennom rettsapparatet. Dersom domstolen overtar fordeling av samværsordningen, har

ikke foreldrene lenger kontroll over konflikten, og det kan skape følelse av vinnere og tapere. I realiteten vil ikke konflikten bli løst, og den kan få økt grobunn for videre konflikt (Kåstad et al, 2021 s. 298).

2.1.3 Barnets beste

Barnets beste er det prinsippet som er rådende under meklinger om samvær. Det innebærer at samvær med begge foreldrene skal ivaretas i forhold til hva som er best for barnets utvikling og omsorg. Barnekonvensjonens (1989) artikkel 12 sier:

1. Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunktene i alle forhold som vedrører barnet, og gi barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modning.
2. For disse formål skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller ved en representant eller et egnet myndighetsorgan og på en måte som samsvarer med vedkommende lands saksbehandlingsregler (Regjeringen.no/barnekonvensjonen, s. 13).

Dette innebærer at barn har rett til deltagelse og bli hørt i saker som omhandler dem direkte eller indirekte. Barnekonvensjonen ble i 2003 innlemmet i menneskerettsloven i norsk lovgivning, dette betyr at barnekonvensjonen er bindende og vil gå foran norsk lov dersom den blir motstrid. I 2004 ble aldersgrensen senket fra tolv til sju år i blant annet Barneloven §31. I 2014 ble det presisert i norsk grunnlov § 104, at yngre barn som er i stand til å gi egne synspunkter, skal ha rett til dette (I Strandbu & Thørnblad, 2015, s. 2).

2.2 Systemteori

For å forstå hvordan relasjonelle interaksjoner fungerer i et samspill med andre mennesker, er systemteori et element inn i hvordan mekleren kan skape samarbeid i høykonflikt. Systemteori har sin opprinnelse fra realfagene matematikk og fysikk, dette skapte inspirasjon til å forstå begrepene på en annen måte. Biolog Ludwig von Bertalanffy mente på 1940-tallet at språkssystemer kunne ses med forskjellige perspektiver. Han så på det

mekaniske systemet med skepsis, og mente at en måtte se en helhet fremfor å bare se delene i det. Overført til terapeutiske øyne vil dette medføre at en ikke kunne se isolert på bare et familiemedlem med problemer, men medlemmet var en del av et større system som interagerer med hverandre, og ut fra det kom symptomene til uttrykk (Johnsen og Torsteinsen, 2012, s. 27-28).

Gregory Bateson er en ledende teoretiker innenfor det systemiske paradigmet. Han beskrev i likhet med Ludvig von Bertalanffy mennesket som en del av en større enhet. Han mente for å forstå et fenomen så kunne man se det som en del av en større kontekst, og ikke isolert fra det. Det systemiske paradigmet er opptatt av relasjoner, og hvordan våre handlinger er i et samspill med våre holdninger, og hvordan de øvrige samfunnsdiskurser lager premisser for oss som mennesker (Jensen, 2009, s. 23).

Familien er et åpent system som er relasjonelt forbundet til hverandre. Det som skjer mellom menneskene og feedbacken man får på seg selv er med på å forme oss som mennesker. Adferden er påvirket av holdninger, verdier, tro og kulturen man omgir seg i (Johnsen og Torsteinsen, 2012, s. 30-31). I det systemiske paradigme ser man på kontekst og relasjoner med hverandre som viktige faktorer. Med det menes at en handling eller en utfordring skjer i et samspill med andre og innenfor en gitt forståelsesramme. En handling opptrer i en kontekst, og det skaper en utvidet forståelse av situasjonen. Bateson mente at konteksten var den meningsskapende forståelsen bak en handling. Meningsforståelsen oppstår innenfor den rammen den opptrer i og den informasjonen øyet kan observere (Jensen, 2009, s. 23-29). Bateson var opptatt av at fenomener ikke hadde en lineær årsaksforklaring, men hadde en sammenheng med omgivelsene det kunne omgå seg med. I en sirkulær forståelsesramme mente han at en handling kunne være årsak til hverandres holdninger, og hvordan de sto i forhold til hverandre (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 113). Foreldre i høykonflikt kan ha lav tillit til hverandre, og mistolke hverandres relasjonelle signaler og handlinger.

2.2.1 Forståelse av epistemologi

Språket vårt er ifølge den amerikanske psykologen Kennet Gergen sosialt konstruert (Gergen, 2009, s. 16). For å kommunisere trenger man andre mennesker som tar imot det

man sier. Han mente at språket blir til i et samspill mellom andre mennesker (Jensen, 2009, s. 61). Man er gjensidig avhengig av hverandre i et samspill som bekrefter eget selvilde. Dette kan ses som en subjektivistisk holdning. En objektivistisk holdning er hvordan man forstår samfunnets idealer, diskurser og hvordan en selv tolker dem inn i sin egen kontekst (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 31). Finnes det en sann kunnskap? Ifølge sosialkonstruktivisme kan man ikke med sikkerhet si at det finnes en allmenngyldig kunnskap, den vil være influert av kulturell, historiske og egen kontekstforståelse. Ifølge Kennet Gergen er sosialkonstruksjonisme avhengig av den tid man lever i, og hvordan verden ses i sammenheng til den. Man må derfor se begrepet i en kontekstforståelse, og den vil ikke være statisk, men i bevegelse (Gergen, 2010, s. 10). «Det som oppfattes som en objektiv sannhet, kan imidlertid forstås som en strukturering og fiksering av ideer som gjennom en sosial prosess er blitt en rådende forståelse» (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 34). Det vil kunne si at alle perspektiver må vurderes ut ifra kontekstforståelse og interaksjoner mellom mennesker.

Med en sosialkonstruksjonistisk holdning vil verden ses gjennom vår kontekst av kultur og historie (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 32-33). Vår oppfatning av virkeligheten vil også forstås gjennom sosialt samspill med andre mennesker, og hvert individ har sin egen oppfatning av hvordan den kan forstås. Man vil vektlegge forskjellig innhold og andre perspektiver. Det kan forstås som ideer av verden som påvirkes av diskursive oppfatninger (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 34). Man påvirkes av hvordan samfunnet til enhver tid er i utvikling, og holdningene våre formes og forandres gjennom de diskursive holdningene som til enhver tid råder. Dette skjer ofte underbevisst gjennom media, myndighetenes holdninger og andre påvirkningsmekanismer som skjer naturlig i et samfunn. Diskurser kan være begrensende for et menneskes holdninger i form av adferd, tanker og holdninger. Dette avgrenser måter man forholder seg til et bestemt fenomen. På en måte blir man låst i eget tankemønster, på grunn av nedarvet, kulturell og historisk forståelse (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 235).

2.3 Postmodernismen i familierapien

Postmodernismen er et uttrykk for et generelt syn på vitenskap og hvordan kunnskap produseres. Modernismens grunntanke er at kunnskap skal gi en sann og korrekt forståelse av virkeligheten, og ikke gi grobunn for overtro og irrasjonalitet. Postmodernismen vokste frem som en motreaksjon og kritisk blick på dette verdensbildet (Johnsen og Torsteinsson, 2012, s. 32-33). I den naturvitenskaplige tilnærmingen ble tanken om at bare det som kunne måles og ses med øyet var sann kunnskap. I det terapeutiske verdensbildet passet ikke denne forståelsen helt inn, derfor ble det debatter på 1960- og 70-tallet om forståelsen av samfunns- og menneskevitskaplige tilnærminger kunne forstås som sann kunnskap. På 1980-tallet ble den imidlertid en del av terapifeltet, og har vært en del av kvalitativ forskning siden den tid. Det ble utviklet kunnskap gjennom språket og dialogen mellom mennesker. Språket gir kunnskap om meninger og forståelse for det fenomenet man forsker på. Kritikken mot postmodernismen sier at det er nødvendig å ha et kritisk blick på den kunnskapen som produseres og hva den sier om vår forståelse, holdning og handling i den virkeligheten vi er den del av (Johnsen og Torsteinsson, 2012, s. 33). Ifølge postmodernismen dannes kunnskap i relasjonen mellom mennesker. Det dannes gjennom kontekster og er avhengig av den sammenhengen den utvikles i, men trenger ikke å være overførbar til andre situasjonsbetingelser. Konstruktivismen er en viktig del av postmodernismens kunnskap, som dannes gjennom bestemte sosiale sammenhenger og den kulturen vi mennesker lever i (Thagaard, 2018, s. 40). I høykonflikt er det viktig at meklere kan formidle kunnskap om hvordan vår kommunikasjon og handlinger har en kontekst.

2.3.1 Narrativ tilnærming

Narrativ tilnærming er en anerkjennende terapeutisk tilnærming hvor meklere ivaretar og anerkjenner foreldre og barns forståelse av konflikten ved hjelp av deres historier. Historier bærer med seg nye meninger som budbringeren ønsker å få frem. (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 241) Mekling er ikke terapi, men i høykonflikt kan tolking av historier være et viktig element inn i forståelsen av et samarbeid.

Narrativer er historier. De kan omhandle mennesker og hvordan de snakker sammen. En historie handler om kontekstene i et menneskes liv, og gis mening gjennom erfaringer og

egen forståelse. Historier inviterer til resonans, deltakelse og identitet. Historier er alltid fortalt til noen i en relasjon. Gregory Bateson mente «[...]at å tenke i historier, binder alt levende sammen. Det dreier seg om et av grunnleggende sett om mening og kommunikasjon» (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 240-241). En historie kan forstås på flere måter, den kan bidra til ny kunnskap og skape forandring (Jensen og Ulleberg, 2011, s. 252). Michael White innførte begrepet eksternalisering i narrativ tilnærming. Det vil si at en flytter problemet eller utfordringen ut av mennesket. Altså, det er ikke mennesket som er problemet, men problemet som er mennesket. På den måten kan terapeuten og klienten se problemet i et metaperspektiv (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 246). I denne konteksten kan meklere hjelpe foreldrene til å se konflikten i metaperspektiv, og ikke som en del av deres personlighet.

2.3.2 Strukturell familieterapi

For å skape en forståelse for hvordan en konflikt kan påvirke et familiesystem, mener jeg at en strukturell tilnærming er et relevant element i konfliktløsning. I enhver familie dannes det familiestrukturer, medlemmene i familien danner seg relasjonelle mønstre som de innordner seg etter (Johnsen og Torsteinsen, 2012, s. 30).

Salvador Minuchin utviklet strukturell familieterapi. Han var opptatt av å gi forståelse for familiens indre kjerne, og for hvordan disse mønstrene ble dannet. Vi mennesker er på en måte avhengig av hverandre og den feedbacken vi får fra andre mennesker rundt oss. Vi innordner oss etter den tilbakemeldingen vi får under relasjonelle samtaler med andre mennesker. Dette gir oss mennesker bekreftelse på at vi hører til og er en del av en gruppe (Jensen, 2009 s. 102-103). Ifølge Minuchin har familien to funksjoner; en indre kjerne som passer på at medlemmene har det bra, og en ytre kjerne som blir påvirket av den kulturen man lever i. Alle medlemmene av en familie har egen opplevelse av identitet, som kan gi følelse av tilhørighet. Den dannes ved at man som barn tilpasser seg til familien og man skaper like verdier og tradisjoner. Men identiteten formes også av at man får følelse av at man ikke hører til, og hva den erfaringen gjør med en og hvordan man videre forstår seg selv (Jensen, 2009, s. 103).

Minuchin mente at det var viktig å danne allianse med alle familiens medlemmer, for at alle skulle føle at terapeuten forsto deres opplevelse. Å bygge allianser kalte Minuchin for «joining». Terapeuten brukte derfor tid på å skape allianse med hvert familiemedlem, for å kunne skape en endring i familiesystemet. Når familien involverte terapeuten i deres system, ble konteksten endret og de forholdt seg annerledes til hverandre (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 110). Å skape allianser med familiemedlemmene vil være interessant i forhold til denne studien, spesielt fordi foreldrene kan oppleve stor mistillit til hverandre og alliansedannelsen kan gi anerkjennelse til familiemedlemmenes opplevelse av hvordan de ser seg selv.

Den strukturelle terapien er blitt kritisert for at terapeuten har en for autoritær og styrende rolle. Dette gjør at terapeuten raskt gjør seg opp en mening og dermed styrer samtalen inn i en retning av hva terapeuten mener er utfordringen (Johnsen og Torsteinsson, 2012, s. 112). I forhold til min studie er tid og anerkjennende forståelse viktige elementer for å kunne skape et håp om samarbeid. Da bør meklerin balansere mellom en tydelig regi som bidrar til å konfliktdempe og gi familien den emosjonelle støtten de trenger i sin konfliktforståelse.

2.3.3. Samarbeidsorientert tilnærming

(Jeg bruker familien om klienten, fordi det er konteksten)

Harlene Andersson er en psykolog som på 1970-tallet fattet interesse for familierapi. Hun ble kjent med MIT-prosjektet som var et forskningsprosjekt hvor hele familien var med i et behandlingsteam sammen med behandlerne. Teamet fikk etter hvert en filosofi ved å arbeide i og mellom medlemmene av familien, i stedet for å forsøke å løse deres utfordringer. Erfaringene fra denne studien førte etter hvert til fremvekst av samarbeidende-dialogisk praksis. Tilnærmingen orienterer seg med hvordan vi tenker om mennesker vi jobber med, oss selv, hvordan vi arbeider sammen (Anderson, 2019, s. 199-202). I kontekst til tema om mekling i høykonflikt, vil samarbeidende tilnærming være en måte å sette seg inn i og forstå foreldrenes virkelighet.

Samarbeidende tilnærming har en filosofi av verdier om hvordan vi ser, hører eller føler, og hvordan vi forstår og tolker verden ut fra våre erfaringer. Dette kalles en tenkende nyorientering, som vil si hvem man ønsker å være, i forhold til hva man gjøre. Tilnærmingen

har sin bakgrunn i en filosofisk holdning der terapeuten og klienten er gjensidige samtalepartnere som i et subjekt-subjekt-forhold med en utforskende holdning (Andersson, 2019, 206-209). I en samarbeidende tilnærming fokuserer terapeuten på relasjonene i familien, hvordan de utspiller seg og hvordan de kan endres med en ny tilnærming til hverandre. Det legges til rette for en samtale som er på vei til en ny forståelse, hvor foreldrene er eksperten og meklerin kan få en anelse av hvordan utfordringen kan føles uten en det kan vites helt eksakt. Dette kaller Anderson for en relasjonell ekspertise. Terapeuten er ikke dermed sagt uten kunnskap eller viten, fordi det vil alltid være med i kraft av deres kunnskap, men ikke i en hierarkisk forstand. Den ikke-vitende posisjon handler om kunnskap, hvordan den skapes og brukes. Når denne posisjonen benyttes er det viktig å være oppmerksom på hvordan mottakeren responderer. Samarbeidsorienterte tilnærmingen fokuserer på det relasjonelle i det systemet familien lever i og deres prosesser. Familien og terapeuten blir samtalepartnere ved at de forteller og undrer seg sammen og forstår historien i en ny kontekst. Familien er den som kjenner sin historie best og terapeuten er bidragsyter i prosessen. Terapeuten har fokus på dialogen og familiens fortelling, ved å være engasjert, empatisk og lyttende (Andersson, 2003, s. 131). Terapeuten forsøker å ta imot historien uten å influere den med egen forforståelse og komme med løsningsforslag, men heller stole på at løsningen kommer underveis i samtalen (Andersson, 2003, s. 133-134).

Mekling i høykonflikt kan oppleves utfordrende for både familien og meklerin, jeg mener derfor at den samarbeidende tilnærming som Harlene Andersson presenterer, er en tilnærming som gir foreldre og barn i mekling følelse av å bli anerkjent og respektert for sin forståelse av situasjonen. «God mekling, ikke minst i vanskelige saker, forutsetter en engasjert og empatisk mekler – en mekler med sterk tro på dialogens muligheter» (Ekeland 2004, s. 199). Jeg mener derfor at dette er en relevant tilnærming i et meklingsfelt som krever at mekler er kompetent i relasjonelle samhandlinger.

2.3.4 Høykonflikt

Høykonflikt har ikke en klar definisjon, men ordet brukes i familievernet hvor par søker parterapi og mekling i komplekse konflikter. Mekling under høykonflikt er krevende for både

foreldrene, barna og meklerne (Nordhelle, 2016, s. 17). Under høykonflikt har mange av partene utfordringer med å se hverandres perspektiv. I komplekse familiekonflikter må en ofte bruke tid for å skape forståelse for hverandres perspektiv og å komme til kjernen av konflikten. Meklerens oppgave er å synliggjøre partenes forskjellige perspektiver, og hva som ligger bak hverandres handlinger. Foreldre i høykonflikt har ofte lav tillit til hverandre og det er ofte synlig gjennom språket som benyttes i meklingsrommet. Foreldrene føler seg ofte usikre på hvordan den fremtidige situasjonen blir for dem og barnet. Mekleren har i noen tilfeller en utfordrende oppgave med å dempe konfliktnivået, som gir rom for å kunne forhandle frem en samværsavtale. Meklerne har fokus på å styrke foreldreskapet og forsøke å gi foreldrene perspektiver i forhold til barnets opplevelser av konflikten. Foreldrene har et felles ansvar i deres foreldreskap for å gi barnet en trygg fremtid (Ekeland, 2003, s.66-72).

Meklerne i familievern har en faglig bakgrunn som gir dem et sirkulært perspektiv inn i konflikten, men det er bare tilstrekkelig i en relasjonell forståelse. En konflikt mellom foreldre kan ha mange fasetter og som mekler er det viktig å få en grundig forståelse av hver av deres subjektive virkelighetsforståelse (Nordhelle, 2016, s. 43). Mekler vil trolig kjenne på spenningen i rommet at partene vil utfordre sannheten for å få frem sitt perspektiv. En dommer vil ha et annet mandat i en høykonflikt, og kan dømme den ene eller den andre part til at deres virkelighetsoppfatninger ikke er riktig. «Partene kjemper om de ulike virkelighetene som er dominerende i meklingsrommet og å få mekler til å forstå at den andre tar feil» (Nordhelle, 2016, s. 40).

Barn som opplever foreldrekonflikter, oppfattes som spesielt sårbare og kan ikke i samme grad som voksne ivareta sine egne interesser. Det er uttrykt kritikk mot at barnets beste ikke er konkret definert, slik at dette kan i noen tilfeller misbrukes og legitimere beslutninger hvor det er ubalanse i maktutøvelsen (Strandbu, Mikkelsen, Thørnblad & Flåm, 2019, s. 5). Foreldre i mekling har egne perspektiver på hva som vil være barnets beste, og danner avtaler i forhold til det. Det som kan være utfordrende er at dette er ut fra en voksen kontekst og sammenfaller ikke alltid med barnets kontekst (Strandbu et al. 2019, s. 6).

Mekleren kan være behjelpelig med å regissere meklingen, men for ikke å spille seg selv ut overfor partene, så er det viktig at partene får opplevelse av at de begge blir anerkjent for deres virkelighetsoppfatning. På den måten ansvarlig gjøres partene selv for konflikten (Ekeland, 2010, s. 11).

Når partene står i et avhengighetsforhold til hverandre, kan det skape spenningsforhold med sterke følelser og stor motivasjonen for å få det slik en selv ønsker. Sterke følelser kommer frem når en forsøker å beskytte egne verdier og noe som er viktig for en selv (Ekeland, 2004, s. 78). Ved et samlivsbrudd kan det for mange være vanskelig å skille mellom emosjonene, fordi man føler på mange bekymringer overfor barna, økonomi og samværsordningen og seg selv. Det er forståelig at dette kjennes utfordrende. I et samlivsbrudd hvor en føler på et kaos av emosjoner, kan makten søke seg frem når en ikke føler seg forstått eller kan akseptere andres meninger. Bruk av makt har også elementer av samfunnsdiskurser, språket vårt og den kulturen man lever i (Lorås og Ness, 2019, s. 240). «Vi kan tåle mye i avhengighetsforhold og være kritiske til andres maktbruk, men det er først når slik adferd oppleves *utfordrende* for oss selv at engasjementet stiger og sannsynligheten for konflikter øker». (Ekeland, 2004, s. 78).

2.3.6 Om å styrke foreldreskapet

I det første møtet mellom mekler og foreldre er det viktig å skape et miljø for å danne en god og fortrolig allianse mellom hverandre. For at foreldrene skal føle at de får hjelp og tillit til mekler, er det viktig for dem at meklere viser seg frem med sin kunnskap om mekling på en empatisk måte. Mekleren legger på den måten til rette for å skape et håp om løsning og bedre samarbeid mellom foreldrene. Det som ifølge Gulbrandsens forskning (2015), har vært utfordringen er at meklere har uttalt at de mangler effektive metoder som kan være mer regulerende emosjonelt. Da prosessmekling ble innført i alle landets familievernkontor i 2018 viste det seg å være et bedre egnet verktøy i fastlåste konflikter. Flere studier har ifølge Kjøs (2017) vist at regulering av foreldrenes følelser har vært et viktig element i meklingen for å skape en god allianse mellom mekler og foreldre. Det gjøre foreldrene bedre spesielt bedre rustet til å være tilstede i seg selv, og kunne ta avgjørelser på et grunnlag som ivaretar deres integritet. Han kaller dette for et «meklervindu» (Kjøs, 2017, s. 4).

Høykonflikt saker kan være utfordrende for foreldre, barn og mekler. Foreldrene søker hjelp for å forsøke å løse opp i en fastlåst relasjon. Derfor er det viktig at mekler anerkjenner foreldrenes følelser, som gir en opplevelse av å bli forstått og anerkjent for deres perspektiv.

Studier gjort av Ekeland og Myklebust (1997) viser at flere ønsker seg en mer aktiv mekler. Det vil si at meklerne får en god relasjonell tillitt til partene og uttrykker nonverbalt optimisme i forhold til håp om samarbeid (I Ekeland, 2010, s. 14). Når en veksler mellom relasjonelle strukturelle rammer, gis foreldrene en følelse av å bli anerkjent for sine følelser og får forståelse for sine perspektiv, noe som igjen kan gi dem et større håp om fremtidig samarbeid (Kåstad et al, 2021, s. 291). Tor-Johan Ekeland har utviklet en metamodell av konteksten i mekling. Konteksten i konflikten er sentral i mekling, og mekleren må balansere mellom partene for å beholde tilliten hos begge foreldre (Ekeland, 2010, s. 5). Dette er en kompleks og utfordrende oppgave, som kan være viktig for foreldrenes forståelse og følelse av å bli anerkjent som likeverdige parter. Forståelse for konteksten kan gi partene opplevelse av at det er håp om løsning og forbedret samarbeid (Ekeland, 2010, s. 11). Mekling er ikke terapi, men i fastlåste konflikter kan terapeutiske sekvenser gi et større grunnlag for å skape håp om samarbeid (Kåstad, Halvorsen & Samsonsen, 2021, s. 294-295).

2.4 Relevant forskning

I Norge er det gjort noe forskning på mekling, men i andre land som England og USA er det gjort noe mer forskning på meklinger i høykonflikt. Det er noe utfordrende å kunne benytte dette, fordi meklingsordningen i Norge er obligatorisk med en time, dette gjør at overførbarheten fra andre lands forskning ikke er helt sammenlignbar. Jeg har gjort søk på Google Scholar, idunn, oria og VID's digitale bibliotek-tjeneste.

Søkeordene jeg brukte var: Mekler, samarbeid i høykonflikt, familievernet, foreldreskap og barn i mekling, mediation, high-conflict.

Det er noen forskningsprosjekter som peker seg ut i norsk meklingsammenheng. Det er blant annet Form-prosjektet ledet av Wenke Gulbrandsen (2015).

Peder Kjøs (2017), har brukt data fra Form-prosjektet i sin doktoravhandling, men hatt fokus på andre problemstillinger enn Gulbrandsen.

Det er skrevet mange forskningsartikler og fagartikler om høykonflikt og hvordan konflikt intervensjoner i forhold til involverte parter. Jeg har valgt ut noen som jeg mener kan være

med på å belyse problemstillingen og gi kontekst til studien. Jeg har merket med uthevet skrift det som er studier, de andre er fagartikler som kan knyttes opp til min studie.

Gudbrandsen, W. (2015) Obligatorisk mekling med foreldre i store konflikter: Vurdering av utfall, konflikt drivende tema og hva som bidrar til at dialogene mellom dem kan fortsette. Form-prosjektet. Doktorgradsavhandling.

Dette er en studie som var utført i 2013 av Wenke Gudbrandsen, psykologspesialist og Phd ved Universitetet i Oslo. Forskningsstudiet var en del av hennes doktorgradsavhandling. Dette er en kvalitativ forskningsstudie, med 154 par i mekling. Av disse parene var det 38 par som svarte at de hadde stor grad av konflikt, eller høykonflikt. Analysen inneholdt 28 transkriberte intervjuer, hvor 12 intervjuer ble inkludert i studiet. De ble valgt for at flest mulig meklere ble representert. Funnene viste at det var få av foreldreparene som brukte sju meklingstimer, noe som gjorde at foreldrene hadde liten tid til å bearbeide emosjonelle og relasjonelle utfordringer. Gudbrandsen beskriver viktigheten av å bruke tid på samværsavtalen til beste for barn og foreldre, og at dette kan være en grunnmur for bedre tillitt og samarbeid.

Kjøs, P. (2017) Obligatorisk foreldremekling i høykonfliktsaker. En kvalitativ studie. Avhandling i doktorgrad i psykologi.

Denne studien baserer seg på materialet fra FORM-prosjektet samlet inn i 2008. Doktorgradsarbeidet bygger i hovedsak på 38 høykonfliktsaker. Han undersøkte hvordan samtalene forløp, hvordan mekler styrte meklingene strategisk, utvikling av arbeidsallianse mellom foreldre, barn og mekler, og bruk av begrepet «Barnets beste». Studien består av tre delstudier, i den første studien har Kjøs fokus på hvordan mekler regulerer affektuttrykk og samtalens saksinnhold. Funnen viste at når mekler regulerer emosjonene på et moderat nivå, så er foreldrene bedre i stand til å samarbeide om en samværsavtale til fordel for barnet. Kjøs har valgt å kalle dette for et «meklingsvindu». Den andre delstudien er en analyse av hvordan begrepet «barnets beste» benyttes. Å skape en felles forståelse for begrepet er et mål i mekling, og ivaretagelse av barnets beste skal ifølge barneloven ha fokus i mekling. Funnene viste at begrepet er for uklart definert, og kan skape utfordringer i

forståelsen av begrepet, noe Kjøs mener funnene viser kan oppfattes mer konfliktdrivende enn samlende for foreldrene. Den tredje studien baserer seg på en analyse av fem meklingsamtaler av samme mekler. Studien omhandler meklers arbeidsallianse mellom mekler og foreldre og mellom foreldrene. Funnene viser at dagen meklings tilbud ikke ivaretar i tilstrekkelig grad de emosjonelle og relasjonelle behov hos familier i høykonflikt. Meklere bør få mulighet å videreutvikle terapeutiske ferdigheter for å kunne bistå familier med høyt konfliktnivå.

Stokkebekk, J. (2019) «Styrking av barn av foreldre i høykonflikt». Kvalitativ studie.

Doktorgradsavhandling i familieterapi.

Stokkebekk har gjort en doktoravhandling med bakgrunn i prosjektet «Sterke barn i 2 hjem» (SB2H). Prosjektet handlet om å styrke samarbeid og løse foreldretvister, noe som kunne forsterke latente konflikter mellom foreldrepar. Til tross for innføring av prosessmekling i familievernet, opplevde terapeuter at dette ikke var nok til å kunne hjelpe familier i høykonflikt. Dette gjorde at terapeuter opplevde det som både faglig og etisk problematisk, og det var derfor behov for en tjenesteutvikling basert på forskningskunnskap.

Funnene i Stokkebekks forskning er barns opplevelser i familier med høyt konfliktnivå. Han fant at barn er sårbare, men utvikler egne mestringsstrategier for egen forståelse av konflikten. Funnen var *holde balansert, holde distanse og holde på med livet*. De forteller noe om barns resiliens overfor foreldrenes konflikter, og utvikler derfor strategier for å unngå å komme i lojalitetskonflikt mellom foreldrene.

Huglen, I., Hidalgo, W., Young, M. & Stokkebekk, J. (2020) «Sterke barn i to hjem». Denne fagartikkelen baserer seg på et terapeutisk samtaletilbud «Sterke Barn i 2 hjem» som ble etablert i 2015-2018. Artikkelen har fokus på barns resiliens og familiens fungering i begge foreldrehjemmene. Funnene viste ved å styrke foreldremestring og fokusere på relasjoner mellom foreldre og barn i begge foreldrehjemmene, bidro dette til økt trivsel for foreldre og barn. Fagartikkelen bygger på Jan Stokkebekks studie «Styrking av barn av foreldre i høykonflikt».

Gigstad, S.B., Wathne, H., E. (2017) «Å skape rom for samtale» Et fagutviklingsprosjekt om mekling i høykonflikt. Fagartikkelen beskriver hva meklerne erfarte som nyttig i arbeid med å skape allianse med foreldrene og hvordan de regulerte deres følelser og seg selv. Flere meklere oppga at det var nyttig å arbeide med relasjonsarbeid, både for å skape en allianse mellom mekler og foreldre, men også for å regulere foreldrenes følelser. Dette var med på å skape et håp om at de sammen kunne skape en samværsavtale, som partene opplevde var gjennomførbar og balansert. Dette gjorde også meklerne bedre rustet og ga dem følelse av å lykkes i meklingsarbeidet.

Ekeland, T-J (2010) Mekling – en kontekstuell modell. Dette er en fagartikkel om en metatilnærming i mekling hvor mekleren fasiliterer konteksten, mens foreldrene eier konflikten. For mekleren er det viktig å skape en kontekst for foreldrene med å forsøke å gi partene motivasjon og skaper en forpliktelse som gir prosessen håp om samarbeid. I en kontekstuell forståelse vil en forsøke å forstå hvilken adferd og dynamikk foreldrene står i forhold til hverandre. Dermed vil en unngå å se en ensidig side av konflikten noe som kan styrke foreldrenes ressurser og gi håp om et fremtidig samarbeid. For å styrke håpet er det viktig at mekler er engasjert og selv har tro på dialogens kraft, og ved foreldrenes motivasjon se hverandres perspektiv. En trenger å anerkjenne den andre forelderens konstruksjon, som gir en følelse av at en blir forstått. Dersom dette skapes vil foreldrene bli mindre opptatt av å forsvare seg, og en respektfull dialog kan tre frem.

Kåstad, H., Halvorsen, K., & Samsonsen, V. (2021) Standardisering og profesjonelt skjønn i høykonfliktmekling. Fagartikkelen omhandler effekten av et pilotprosjekt som var etablert i 2015-2018, kalt prosessmekling i høykonflikt. Hensikten var å gi meklerne et bedre standardisert verktøy og kunnskap som ga dem faglig trygghet til å stå sammen med familiene i det konfliktfylte. Metoden beskrives slik: det gjøres en grovsortering av konfliktnivået, og dersom konflikten er fastlåst, vil de tilbys to meklere, en obligatorisk meklingstime, hvor det oppfordres til videre meklingstimer. Prosessmekling er blitt et faglig samtaleverktøy som i dag brukes som standard i familievernet. Det har fått gode tilbakemeldinger fra meklere som opplever at det fungerer godt, fordi det har en praktisk

anvendelse. Informantene i min studie fortalte at deres opplevelse var at flere foreldre ønsket å gå videre med prosessmekling etter første obligatoriske meklingstime.

Prosessmeklingsmodellen har skapt en bedre allianse med foreldrene basert på dens relasjonelle tilnærming og fokus på barnet beste.

2.4.1 Oppsummering relevant forskning

Jeg har valgt ut disse studiene og fagartiklene som jeg mener gir min studie kontekst i forhold til foreldrearbeid i høykonflikt. De belyser flere av de faktorene som jeg mener kan være med å skape en samarbeidende holdning hos foreldre i høykonflikt. Det er mulig andre ville funnet annen forskning, men dette belyser slik jeg ser det min studie. Jeg vil nå gå videre til metode delen, hvor jeg vil beskrive metodisk og praktisk gjennomføring av studien.

3 Metode

I dette kapitlet gjøre jeg kort rede for vitenskapelig ståsted, metodisk tilnærming, rekruttering av informanter, datasamling, analysemetode og etiske utfordringer.

3.1 Vitenkapsteoretisk ståsted

Min masteroppgave er forankret i et kvalitativt vitenskapelig ståsted, det vil si i et fortolket paradigme. Subjektiviteten er i denne forståelsesrammen sentral. Forskeren anerkjenner og undersøker subjektet ut ifra at verden kan ha ulike forståelsesrammer i forhold til perspektivet det ses fra. Jeg mener dette vil være hensiktsmessig ut ifra min problemstilling, fordi et kvalitativt vitenskapelig ståsted gir en beskrivelse av et fenomen og det vil utdypes på en refleksiv måte som gir en nærmere og dypere forståelse enn hva en kvantitativ vitenskapelig tilnærming ville gitt. «Studier i feltet egner seg godt til å studere personlige og sensitive emner, som kan omfatte private forhold i personers liv» (Thagaard, 1998, s. 12). Kvalitativ tilnærming gir en annen forståelse av informantenes egne erfaringer og hvordan de forstår og beskriver dypere meninger. Den kvantitative tilnærmingen er opptatt av å finne allmenngyldige «sannheter» og måle fenomener ved å analysere data ut ifra tekstlige perspektiv (Langdridge, 2004, s. 25).

Jeg intervjuer informantene om hvordan de forstår å skape samarbeid mellom foreldre i høykonflikt. Jeg ser etter trekk ved deres rolleforståelse som kan danne et grunnlag for felles forståelse (Thagaard, 1998, s.36). Mine funn er ikke statistiske eller entydige i svaret, det kan ses gjennom en kontekst av flere relasjonelle forhold mellom foreldrene, deres felles barn, egen forståelse av konflikt og motivasjon til å gjøre endringer. Når man benytter kvalitativ tilnærming, kan man forstå informantenes verden ut fra forskjellige perspektiver som gir en grundig og ærlig forståelse for deres handlinger. Spørsmålstillingen fra meg som forsker er viktig, men etter som jeg har intervjuet informantene i forløpet, har jeg klart å fri meg noe mer fra manus, noe som fra min side har gitt mindre preg på intervjuene. Jeg har forsøkt å være mer dialogisk i min tilnærming, få bedre flyt og forhåpentligvis svar på problemstillingen.

3.1.1 Metodisk tilnærming

I kvalitativ metode er man opptatt av å forstå eller skildre hvordan mennesker oppfatter verden, og hva som er verdifullt for dem. Man ser på sosiale mønster i et begrenset omfang. Ved å benytte kvalitativ metode i intervju, får man frem mer personlige opplevelser og erfaringer (Johannessen, Tufte, Christoffersen, 2003, s. 93).

Jeg har valgt å intervju familieterapeuter som er sertifiserte meklere. Informantene har arbeidet som meklere i mer et år og har erfaring med høykonflikt. Jeg vil bruke kvalitativ metode, fordi jeg er interessert i å forstå mer av hvordan mekleren kan styrke foreldrerollen, og skape samarbeid mellom foreldre i høykonflikt. I kvalitativ tilnærming undersøker man fenomener som er komplekse og sammensatte, og svarene kan være mangfoldige. (Malterud, 1996, s.32). Jeg er nysgjerrig på å forstå informantenes oppfatning, og hvordan de selv mener at de kan skape et håp om samarbeid mellom foreldre i høykonflikt. Jeg vil i intervjuene ha en åpen og undrende holdning, og anerkjenne deres kunnskaper og erfaringer. «Vi kan bruke kvalitativ metode til å få vite mer om menneskelige egenskaper som erfaringer, opplevelser, tanker, forventninger, motiver og holdninger». (Malterud, 1996, s. 31).

Ved kvalitativ tilnærming velges den metoden som er mest egnet i forhold til problemstillingen. Jeg har derfor valgt å innhente data ved intervjuer og for å få en bredere forståelse for hvordan informantene selv oppfatter fenomenet. Jeg vil forsøke å avdekke hva meklere synes er utfordrende, og hva som er meningen bak deres forståelse for samarbeid hos foreldre i høykonflikt.

3.2 Datainnsamling

Intervjuene ble gjennomført i en semistrukturert form, det vil si at jeg hadde utarbeidet en intervjuguide på forhånd som jeg valgte å følge. Jeg hadde også muligheten til å stille utdypende spørsmål der det opplevdes naturlig. I starten av intervjuene var jeg litt nervøs og syntes at det var en trygghet å ha intervjuguiden foran meg, men dette ble etter hvert bedre og med mitt engasjement stilte jeg utdypende spørsmål. Underveis så jeg at det kunne være gunstig å endre litt på spørsmålene, men fikk likevel svar på problemstillingen og tematikken

i intervjuet. Jeg vil anonymiserte informantene med fiktive navn. Jeg hadde planlagt å ha en pilotinformant, men på grunn av utfordringen med å få nok informanter, ble det ikke gjennomført.

I forkant av intervjuene sendte jeg alle informantene informasjon og samtykkeerklæring som de besvarte og sendte eller ga meg i forkant av intervjuene. Før intervjuene hadde jeg en kort presentasjon av prosjektet og meg selv, og jeg ba dem om å presentere seg selv med deres utdanning og yrkeserfaring. Dette var for å gi starten av intervjuet en «ice-breaker» og at informantene skulle føle på en rolig og behagelig stemning, noe som kunne gi dem følelse av at intervjuet ikke ble så formelt.

3.3 Utvalg

Når man planlegger et kvalitativt forskningsprosjekt, trenger man informanter, de velges ut ifra et såkalt strategisk utvalg. Man velger personer som har den spesifikke utdanningen og erfaringen som man ønsker å undersøke et fenomen i, men også for å kunne bekrefte problemstillingen (Thagaard, 2018, s. 54). Det kan være noen utfordringer med dette, fordi man velger ut en spesifikk gruppe, som opplever seg selv som kompetent på sitt fagfelt og føler seg trygg i sin rolle, noe som kan gjøre dem komfortabel med å bli forsket på (Thagaard, 2018, s. 56-57). Jeg hadde som tidligere nevnt noen utfordringer med å rekruttere informanter, noe som gjorde at jeg først sendte ut beskrivelse av mitt prosjekt til noen utvalgte familievernkontor i Norge. Jeg fikk lite napp på dette, dermed begynte jeg å ringe rundt til dem jeg hadde forhånds sendt informasjon til. Noen viste stor interesse for mitt prosjekt, mens andre oppga som grunn at de hadde for mye å gjøre eller at de ikke følte seg komfortabel med å bli forsket på. Dermed ble mitt utvalg de informantene som opplevde det greit å bli forsket på, dette kan tenkes å være en svakhet med mitt forskningsprosjekt. Men samtidig måtte jeg ha informanter som hadde erfaring med å være meklere i høykonflikt-saker for å kunne besvare problemstillingen min.

Jeg fikk fire informanter som arbeidet ved forskjellige familievernkontor i Norge, de hadde lang erfaring som meklere. Fordelen med at informantene hadde lengre arbeidserfaring var at de hadde mange eksempler på hvordan de hadde håndtert utfordrende høykonflikt-situasjoner.

Den ene informanten ble kontaktet av en av mine informanter for å spørre om deltagelse i prosjektet. Det var det interesse for, og jeg tok kontakt med vedkommende for å videresende informasjon til den siste informanten. For å sikre at deltagerne ikke visste om hverandre, informerte jeg ikke deltageren som hjalp til med å rekruttere den siste informanten om at denne deltageren ble delaktig i forskningsprosjektet. Det kan være etiske utfordringer med å finne informanter via en såkalt snøballmetode, fordi jeg får ekstern informasjon om en person som kan være aktuell. Når man deltar i et forskningsprosjekt, skal man i utgangspunktet selv velge om man ønsker å delta i prosjektet ved et samtykke. Når det er sagt, så valgte alle mine informanter å delta frivillig, og jeg var tydelig på at jeg ville forstå dersom de ønsket å trekke seg. Alle informanter ga meg et samtykke ved et samtykkeerklæringsskjema (Thagaard, 2018, s. 56-57).

3.4 Intervjuguide

For at problemstillingen i forskningsprosjektet skal bli besvart kan det være nyttig å lage en intervjuguide, i denne planlegges det temaer og spørsmål som er relevante for forskningsprosjektet. For at informantene skal føle seg komfortable og trygge på at de svarer på det som blir spurt om, er det en fordel at spørsmålene er åpne, korte og utfyllende beskrivelser. Dersom jeg som forsker ikke er helt sikker på at jeg har forstått riktig, så kan jeg stille oppfølgingsspørsmål og be om en ytterligere beskrivelse (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 194).

Jeg endret noe underveis på spørsmålene, fordi de ble besvart i tidligere spørsmål. Jeg følte likevel at jeg fikk svar på alle mine spørsmål, til tross for at det var noen færre. Jeg hadde de samme temaene i intervjuguiden, men justerte spørsmålene litt for å tilpasse dem til problemstillingen. Jeg innser at jeg er fersk som forsker, og ser nok at kvaliteten på intervjuene ble bedre på de to siste intervjuene, men man mestrer ikke alt på første forsøk. En annen utfordring med mitt forskningsprosjekt er at jeg selv ikke har praktisk erfaring med å arbeide med høykonfliktsaker, derfor syntes jeg det var viktig og veldig interessant å høre hvordan informantene håndterte de forskjellige utfordringene de kunne møte på i relasjoner med foreldre som var i konflikt (Kvale og Brinkmann, 2018, s. 41). Alle intervjuene tok rundt en time.

3.5 Forskningsintervju

Tre av informantene jeg intervjuet var familierapeuter, men alle var sertifisert som meklere. Tre av dem hadde flere års erfaring, mens en hadde et års erfaring som mekler. En annen var sluttet i familievernet, men arbeidet som ekstern mekler for sin tidligere arbeidsplass. Jeg reflekterte over intervjuene etter at de var ferdige, og det slo meg at alle hadde et genuint ønske om å hjelpe foreldrepar som opplevde utfordringer med foreldreskapet. Slik jeg oppfattet det var det stor interesse for å forsøke å mekle så lenge de kunne, og brukte ofte alle de sju tilmålte timene for å forsøke å skape en bevegelse mot et bedre samarbeid. Informantene hadde barnets perspektiv i fokus og vekslet ofte mellom mekling og noen terapeutiske tilnærminger i et forsøk på å konfliktdempe foreldrene og gi dem et utvidet perspektiv.

Jeg forsøkte å lytte aktivt og være fokusert på det informanten svarte, på en slik måte at informanten følte seg sett og hørt. Det mener jeg gir en trygg ramme og informantene kan føle at de kan tale fritt og si det som faller seg naturlig uten begrensninger. Det skaper forståelse og respekt for informantens erfaringer og perspektiver (Thagaard, 2018, s. 94).

3.6 Praktisk gjennomgang av intervjuene

I forkant av intervjuene hadde jeg sendt ut informasjonsskriv som ga en kort presentasjon av prosjektet. I tillegg utdypet jeg forklaringen bak prosjektet før vi startet intervjuene. Jeg opplevde underveis at noen informanter spurte om dette var innenfor tematikken. Der beroliget jeg informantene om at det var det.

Jeg ba hver informant om å presentere sin yrkesbakgrunn og yrkeserfaring. Noen syntes det var litt skummelt å være informant, men vi fikk etter hvert en trygg og fortrolig tone og jeg beroliget med at de skulle snakke om deres egen erfaring. Det er erfaringene med fenomenet som er interessant å forstå mer av, og sammen med at intervjueren stiller åpne spørsmål, så kan det produsere ny kunnskap. Når man stiller åpne spørsmål føler informanten seg mer fri til å svare det en selv anså som relevant (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 37). Jeg forsøkte etter hvert å stille flere oppfølgingsspørsmål, slik at jeg kunne bli

oppfattet som interessert og være en aktiv lytter. Dette mener jeg ble bedre etter hvert intervju, og jeg klarte å være mer i nuet (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 166).

I de siste intervjuene følte jeg meg mer trygg i rollen som intervjuer, det gjorde at jeg tålte stillheten bedre og ga mer plass for den indre dialogen. Det kan oppleves utfordrende, men jeg tror at det gir rom for en annen refleksjon, noe som kan være med på å utvide forskningskunnskapen i intervjuet (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 167).

Avslutningsvis spurte jeg hver informant hvordan dette opplevdes, og alle svarte at de opplevde det berikende å kunne diskutere fag. Når forskeren klarer å skape en dialogisk kontekst i intervjuet, så gir det følelse av at partene er fortrolig og har en faglig konstruktiv dialog sammen (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 261).

Jeg gjennomførte intervjuene fra oktober 2021 til januar 2022. Alle intervjuene ble tatt opp på båndopptaker, og lagret på en kryptert minnebrikke. Båndopptakeren var avgjørende for transkripsjonen og senere for funn og analyse. Det ga også meg selv en debrifing på hvordan jeg var som intervjuer, noe jeg tok med meg til neste intervju og forsøkte å endre eller gjøre bedre.

Ved de to første intervjuene møtte jeg informantene, de to siste intervjuene måtte avholdes på TEAMS på grunn av korona-pandemiens restriksjoner. Jeg hadde planlagt å gå gjennom hvert gjennomføre intervju og notere refleksjoner. På de fysiske intervjuene var det enklere, for der fikk jeg selv oppleve det non-verbalt språket. Det ble mer utfordrende å få innsikt i det under digitale forhold. I tillegg var det noen tekniske utfordringer med bilde og lyd, det gjorde at den gode relasjonen ble litt mer mekanisk. Men alt i alt ble forhåpentligvis intervjuene gjennomført på en god måte.

3.7 Transkripsjon

Alle intervjuene transkriberte jeg selv så snart det lot seg gjøre. Jeg mener dersom denne prosessen dras utover i tid, kan det i noen tilfeller være utfordrende å huske tilbake til situasjonen og få med pauser, toneleie og kroppsspråk. Dette er detaljer som kan være viktige å få med videre i analysen.

Man må ta stilling til om man skal transkribere intervjuet som dialekt eller bokmål. Jeg valgte å transkribere på bokmål, fordi jeg tenkte at det kunne gi informanten en større identitetsbeskyttelse (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 208).

Jeg brukte 8-10 timer på å transkribere hvert intervju. Det gikk greit å gjennomføre, men det tok mye lengre tid enn jeg først hadde sett for meg. Men samtidig så fikk jeg god kjennskap til datamaterialet mitt. Jeg transkriberte fra talespråk til tekstspråk og endte opp med 46 sider transkripsjon. For å gi prosjektet større reliabilitet så hørte jeg igjennom alle intervjuene en gang til, slik at jeg kunne justere tekstspråket dersom jeg hadde notert feil i transkripsjonen (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 2010).

3.8 Forskningsetikk

Ved presentasjon av forskning, kreves det høy standard av nøyaktighet og pålitelighet. Det forventes at datafunnene er troverdige og sann kunnskap. Forskeren kan vise det med å være transparent og refleksiv over egne forskningsfunn.

Forskerens etiske beslutninger speiler seg i kvaliteten på den vitenskapelige kunnskapen som produseres i kvalitativ forskning. Man har også et moralsk ansvar i form av å vise empati og sensitivitet for informanten og den kunnskapen som man selv produserer. Det er viktig at forskeren er sitt ansvar bevisst vedrørende egne verdier og etiske retningslinjer, og det vil kunne avsløres gjennom beskrivelse av kunnskap, erfaringer, ærlighet og måten en rettfærdiggjør sine egne beslutninger. «Ethiske krav til forskeren omfatter også strenge krav til den vitenskapelige kvaliteten på kunnskap som legges frem» (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 108).

Den kunnskapen som fremlegges bør valideres, det vil si å stille spørsmål og vise transparens i alle ledd i prosessen, og gi en logisk og kunnskapssvar på problemstillingen (Malterud, 2017, s.192). Det skaper en troverdig kvalitet på dataene at intervjuet er så korrekt avskrevet som mulig.

Det er viktig at forskeren reflekterer over egen rolle, integritet og hvilken makt forskeren kan utøve i et intervju. Derfor er det viktig å ha et bevisst forhold til egen integritet og ikke presse frem følelser eller utfordrende erfaringer som informanten ikke selv ønsker skal bli

fremstilt. Dette vil bli en uetisk situasjon for informanten, og man kan risikere at informanten trekker sitt kandidatur. En annen situasjon som kan oppstå, er at forskeren blir for nær informanten i ren empati, og skaper en for tett relasjon. Det gir ikke den profesjonelle distansen som kan være nødvendig i forhold til intervjuet og senere også til funn i datamaterialet. Som masterstudent og forsker forventes det at man leverer nye funn og forskningsdata. Men det er allikevel viktig at forskeren viser verdighet og respekt i intervjusituasjonen. Med en viss distanse og sensitivitet i forhold til tematikk som informanten ikke ønsker å snakke om (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 108).

3.9 Validitet, reliabilitet og overførbarhet

Validitet handler om gyldigheten i kvalitativ forskning. Det innebærer å sjekke at man får undersøkt det en har sagt skal undersøkes. Forskeren har derfor et spesielt ansvar for å gjennomføre prosessen med et kritisk blikk på analysen og hele forskningsprosjektet. Studiens gyldighet vil styrkes dersom jeg som forsker jevnlig undersøker om jeg har forstått informanten (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 277). Validitet er også å undersøke hvordan en selv posisjonerer seg i forskningsfeltet, og hvordan en kontrollerer at andre lignende studier kan bekrefte hverandre (Thagaard, 2018, s. 181). Gyldighet er ifølge Kvale og Brinkmann (2015), en transparent og kontinuerlig prosessvandring som bør si noe om styrker og svakheter i forskninger. Den vurderes gjennom sju stadier og kvalitets sikrer prosjektet ved å se det opp mot tematisering, planlegging, intervjuer, transkribering, analysering, validering og rapportering (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 178).

Når en snakker om *reliabilitet* i kvalitativ forskning, så sjekker man om forskningsprosjektet er undersøkt med pålitelig kunnskap. En redegjør for hvordan datamaterialet er utviklet, ved å beskrive hvordan en som forsker har hatt kontakt med deltagerne i forskningsprosjektet. Ved reliabilitet redegjør man for de erfaringer man har fått med datamaterialet i forskningsfeltet (Thagaard, 2018, s. 181).

Overførbarhet innebærer om den forståelsen man utvikler i forskningsprosjektet er overførbar til andre situasjoner. Et viktig element i kvalitativ forskning er at et enkelt prosjekt skal ha generell relevans, det vil si at tolkningen av studiet skal være relevant for

andre sammenhenger. Overførbarhet bør også gi resonans hos leseren med kjennskap til de fenomener som studeres (Thagaard, 2018, 182).

3.10 Dataanalyse – systematisk tekstkondensering (STC)

Jeg har valgt å bruke systematisk tekstkondensering (STC) av Kirsti Malterud. Denne er inspirert av Giorgis psykiske fenomenologiske analysemetode. I STC fordyper man seg ikke i informantens livsverden, men forsøker å sette egne forforståelser til side, for å gi informantens stemme mer plass. Dette kan ses som et sosialkonstruksjonistisk perspektiv, ved å vise andre måter å forstå hverandre. Man ser med andre ord etter kontekst i subjektiviteten (Malterud, 2017, s. 115-116). Dette er en kvalitativ metode som består av tverrgående tematisk analyse. Metoden tar sikte på å utvikle kunnskap ved hjelp av informantens erfaringer med et fenomen. Analysen gjennomføres ved hjelp av fire trinn, som er trinn 1) få et helhetlig inntrykk av teksten, trinn 2) å se etter meningsbærende enheter, trinn 3) å abstrahere de meningsbærende enhetene og trinn 4) å gi meningsbærende enheter mening.

I denne analysemetoden ser man etter relativt få temaer med fire til fem hovedtemaer, samtidig som man lager subgrupper under temagruppene. Deretter er det meningen at man skal danne et kondensat ut av subgruppens tekst. Dette betyr at man skal danne kunstige sitat som har elementer av det informantene har sagt (Malterud, 2017, s. 97-98).

Jeg vil gi en mer nøyaktig beskrivelse av fremgangsmåten til de fire analysetrinnene:

Trinn 1 – Få et helhetlig inntrykk av teksten.

I dette trinnet leste jeg gjennom alt transkribert materiale for å gi meg selv en oversikt over datamaterialet. Den forforståelsen jeg satt inne med, om hvordan jeg trodde meklerne arbeidet i høykonflikt, måtte jeg forsøke å se uten at jeg lot denne forstyrre inntrykkene. Jeg noterte under lesingen, det jeg tenkte kunne være konturene av temaer og eventuelle subgrupper av temaer. Jeg lot meg ikke forstyrre av detaljer, men forsøkte å høre etter informantens stemme i datamaterialet. Jeg tok meg god tid til å lese nøye igjennom, slik at

jeg kunne finne de temaene som jeg mente kunne gi en god beskrivelse av min problemstilling (Malterud, 2017, s. 99).

Trinn 2 – Å se etter meningsbærende enheter.

I dette trinnet går vi fra kartlegging av alt datamaterialet til å gruppere og sette sammen temaer og subgrupper til temaene. Man ser etter tema som forhåpentligvis kan besvare min problemstilling. Det ble til slutt fire meningsbærende enheter.

For å organisere disse, hadde jeg konvolutter som beskrev tematikken, og som kunne være med på å beskrive nyanser og nye sider av problemstillingen. Jeg markerte intervjuene med forskjellige farger, og skrev dem ut, slik at jeg kunne klippe med saks i sitatene som var av interesse for de forskjellige temaene. Jeg markerte med nummer i råmaterialet, slik at jeg kunne finne tilbake til sitatet og se det i sammenheng med de funnene jeg fikk ut av råmaterialet. Dette kalles for *dekontekstualisering*, hvor deler av teksten hentes ut og ses i kontekst med andre elementer av helheten. De meningsbærende enhetene ble sortert systematisk under de forskjellige temaene, og de beskrives som *koding*. Etter dette trinnet satt jeg til slutt igjen med fire bearbeidede temaer, som igjen ble til kodegrupper (Malterud, 2017, s. 101-104).

Trinn 3 - Å abstrahere de meningsbærende enhetene.

I dette trinnet abstraherte jeg materialet som jeg fikk fra forrige trinn. Jeg hadde nå meningsbærende enheter som jeg kondenserte og dannet meninger av en systematisk måte. Det råmaterialet som jeg ikke kunne finne meningsbærende enheter i, la jeg til side, men sørget for at råmaterialet i sin helhet var tilgjengelig i tilfelle jeg hadde behov for å forstå mer ved en senere anledning (Malterud, 2017, s. 105). Etter dette tok jeg for meg konvolutt for konvolutt og forsøkte å systematisere temaene, jeg valgte å sette noen koder inn under hverandre, fordi tematikken var lik.

Kodegruppene ble systematisert slik:

- Å bygge tillit.

- Meklers strategi i konfliktdemping.
- Kommunikasjon med håp om samarbeid.
- Å forsterke foreldreskapet.

Etter systematiseringen, gikk jeg i gang med å lage kondensat, det vil si et kunstig sitat. For å komme frem til kondensatet, tar man med seg noe av innholdet i hver enkelt meningsbærende enhet, og sammenfatter dette til en mer generell forståelse. (Malterud, 2017, s. 106).

Trinn 4 - Å gi meningsbærende enheter mening.

I dette siste trinnet skal man re-kontekstualisere innholdet av de foregående stegene. Jeg fortolket de meningsbærende enhetene til synteser, som ga grunnlag for ny forståelse. Et viktig prinsipp i dette trinnet er at informantenes stemme kan høres på en måte som gir leseren nye nyanser og resonans, og forskeren viser transparens i forhold til sine fortolkninger. Mens man i tidligere trinn av analysen har tatt tekstbitene ut av sammenhengen, så skal man i dette trinnet vurdere og sammenfatte materialets gyldighet. Deretter laget jeg en egen tolkning etter hver kodegruppe ut ifra hvordan jeg forsto informantene (Malterud, 2017, s. 107).

Vi sammenfatter en overskrift på hva kodegruppene handler om, men som gir gjenklang til de meningsbærende enhetene. Det nye navnet på kodegruppen bør gi ny innsikt i analyse, teori og syntese (Malterud, 2017, s. 110). I slutfasen av dette trinnet skal man vurdere validiteten av det analyserte materialet opp mot det empiriske råmaterialet. Her bør en kritisk reflektere over funnene og det opprinnelige materialet, og drøfte de funnene som jeg som forsker har konkludert med (Malterud, 2017, s. 110). Det kan være nyttig å se over hva annen litteratur har kommet frem til, for å styrke overførbarheten i egne funn (Malterud, 2017, s. 111).

3.11 Etske utfordringer

Som forsker stilles det høye etiske krav gjennom hele forskningsprosessen. Det vil være tillitsskapende å vise gjennomsiktighet i vurderinger og begrunnelse for mine valg.

For å få informanter til å ønske å delta i min studie, er det en forutsetning at vi kan ha gjensidig tillit til hverandre. Dersom informanter føler seg utrygge på dette, kan det føre til at informantene ikke forteller fritt hvordan han eller hun opplever sin rolle som mekler. Dette kan i verste fall føre til at jeg som forsker får et forringet forskningsmateriale.

Som forsker ønsker jeg å forstå hvordan mekleren arbeider med foreldre i høykonflikt, og hvordan det skapes et håp om samarbeid, og hvordan mekleren forstår sin rollekontekst i forhold til dette. Det vil være tillitsskapende å vise informantene forståelse og ydmykhet for deres ståsted og det de har erfart (Thagaard, 1998, s. 196-198).

Jeg har ikke praktisk erfaring i meklerrollen, og derfor være oppmerksom på min faglige og etiske rolle som forsker inn i dette prosjektet. Det kan være både en fordel og en ulempe at jeg ikke har egen erfaring som mekler. Fordelen kan være at jeg vil ha et nysgjerrig, åpent og undrende perspektiv inn i datamaterialet. Ulempen er at jeg ikke har egen erfaring, og kan kanskje ikke kjenne resonans til informantenes erfaringer.

Jeg vil informere informantene om min forskning og hvordan deres informasjon til meg vil bli benyttet i forskningsmateriale. Deres anonymitet vil bli ivaretatt ved at jeg endrer navn på informantene. De vil også få informasjon om at de kan trekke sin informasjon før materialet er trukket inn i empirisk datamateriale av masteroppgaven.

Det er lovpålagt å melde inn prosjekter til NSD dersom det innebærer å behandle personopplysninger. Masterprosjektet er godkjent av Norsk senter for forskningsdata (NSD). Under analysing av teksten vil ikke informanten ha tilgang til datamaterialet, og det innebærer at jeg etter beste evne bør gjenfortelle og gi informanten følelse av å ha blitt forstått. Dette kan være utfordrende i og med at tolkningen av datamaterialet skjer gjennom teoretisk tekstkondensering. Informanten og forskeren vil ha et faglig forskjellig ståsted, og tolkningen av datamaterialet vil kunne bli påvirket av det. Det er derfor viktig at jeg som forsker gir uttrykk for nyanser i datamaterialet på en faglig og reflektert måte. Jeg kjenner på et etisk ansvar i forhold til å gi mine informanter en stemme som reflekterer deres perspektiv. Som kvalitativ forsker er det viktig at tolkningene av datamaterialet gir informantene følelse av å ha blitt forstått (Thagaard, 201, 196-198).

I kvalitativ forskning er det viktig at intervjuet er av faglig god kvalitet, forskeren bør være bevisst på spørsmålsstilling og ikke være for ledende, dette kan i verste fall svekke studiens

pålitelighet. Studien kan derimot styrkes av å sammenligne forskningsfunn med andre studier (Thagaard, 2018, s. 191).

3.12 Refleksivitet og terapeutens ansvar

Under intervjuene følte jeg meg litt underlegen faglig sett, fordi jeg selv ikke har sertifisering som mekler. Jeg har en teoretisk bakgrunn fra studiet Konflikt og Mekling fra VID Vitenskapelige Høyskole i Oslo, som ga meg interesse for fagfeltet. Jeg mener selv at jeg ble mer bevisst på min rolle og posisjon inn i intervjuene. Men jeg vet jo ikke hvordan jeg ble oppfattet.

Malterud (1996) sier at en som forsker skal stille seg kritisk til den kunnskapen en erverver seg i forskningsfeltet. Det vil si at en ikke skal ta informasjonen for gitt, men se etter konstruksjoner fra egen forforståelse og posisjon. Som forsker må en være innstilt på å måtte forkaste konklusjoner som en tidligere opplevde var riktig. En må hele tiden være i en refleksiv prosess med seg selv, for å få frem informantens tanker og følelser om fenomenet (s. 19).

Sheila McNamee har beskrevet tre viktige refleksive begreper som er; selvrefleksivitet, relasjonell refleksivitet og relasjonell ansvarlighet. Med disse mener hun at ved selvrefleksivitet er en selv ansvarlig for hva en bringer med seg inn i en dialog. Med relasjonell refleksivitet handler om å være helt tilstede i samtalen, i seg selv og for klienten. Hvordan utvikler samtalen seg gjennom det jeg sier, og hvordan jeg sier det? Med relasjonell ansvarlighet menes at en må være seg bevisst på de ordene og språket en bruker i samtalen, og hvordan vår egen sinnsstemning kan påvirke klienten, måten det blir sagt på og hvordan det vil bli mottatt av mottaker. Det er et stort ansvar en tar på seg ved å være i samtalen sammen med den andre, og det er viktig å være seg det ansvaret bevisst (McNamee, 2019, 226).

Jeg har i denne studien forsøkt å være bevisst i forhold til egen posisjon og reflektert over hvordan meklernes opplevelser er av å arbeide med høykonflikt, for ikke å forstå for fort og trekke egne konklusjoner, men forsøkt å se det i forhold til deres konstruksjon.

4 Presentasjon av empirisk materiale

Dette kapitlet er basert på min fortolkning og beskrivelse av analysens datamateriale. Analysen som er presentert under er knyttet til studiens problemstilling og forskningsspørsmål, de er:

Problemstilling:

Hvordan skaper meklere i familievernet håp om samarbeid hos foreldre i høykonflikt?

Forskerspørsmål:

Hva skal til for å skape håp om samarbeid i høykonflikt?

Kan barn som lever med foreldre i høykonflikt skape en forsoning i foreldreskapet?

For å beskytte mine informanternes identitet har jeg valgt å kalle dem Kari, Maria, Dina og Sara. Jeg har analysert frem fire hovedkategorier og påfølgende subgrupper som jeg mener er de viktigste empiriske funnene i datamaterialet, de er:

4.1 Å bygge tillit.

- 4.1.1 Skape trygghet og gi prosessen tid.
- 4.1.2 +Individuelle samtaler med foreldre og barn.

4.2 Meklers strategier for å konfliktdempe.

- 4.2.1 Fokus på barnet.
- 4.2.2 Bruk av brometafor og annen strategi.
- 4.2.3 Barns samvær med foreldre.

4.3 Kommunikasjon med håp om foreldresamarbeid.

- 4.3.1 Ordbruk og kroppsspråk i barns påhør.
- 4.3.2 Bekymring og følelse av marginalisering.

4.4 Å forsterke foreldreskapet.

- 4.4.1 Utfordrende vurdering av barnets beste.
- 4.4.2 Å forstå barns følelsesuttrykk.

Jeg skal under presentere hovedfunnene og tilhørende subgrupper:

4.1 Å bygge tillit

Jeg erfarte under intervjuene at alle informantene var opptatt av å komme frem til fredelige løsninger for familiene de arbeidet med. De opplevde at familier i høykonfliktsaker kunne være utfordrende, på grunn av lav tillit til hverandre. Informantene arbeidet aktivt med prosessmekling i disse sakene, og opplevde det som et viktig redskap for å veilede foreldrene inn i et samarbeid.

4.1.1 Skape trygghet og gi prosessen tid.

Informantene Kari og Sara mente at å bygge tillit mellom foreldrene var et viktig element som skapte håp om samarbeid. De hadde erfart at foreldrene ofte hadde en mistillit til hverandre, som gjorde at arbeid mot et samarbeid kunne være utfordrende. Når konflikten hadde vært langvarig, kunne informantene fortellinger om kompliserte brudd, noe som ga kontekst til en forståelse av mistillit. Dina mente at noen foreldre trolig hadde profitert på å gå i terapi i etterkant av bruddet på grunn av traumatiske opplevelser og bearbeidelser (Dina, 331). Alle informantene ga foreldrene formell og strukturell informasjon under første meklingsstund for å skape trygghet og tillit mellom foreldrene og mekler. De informerte om hvordan prosessmekling ville foregå, og inviterte foreldrene til å gi prosessen mer tid enn bare den første obligatoriske meklingsstunden. Sara fortalte at hun informerte foreldrene om at meklings mot en endelig samværsavtale kunne være en tidkrevende prosess, og ønsket at foreldrene forpliktet seg til å bruke tid på prosessen. Hun fortalte videre at foreldrene kunne være i forskjellige prosesser av skilsmissten, noe som utfordrer tilliten, anerkjennelsen og motivasjon til å forstå hverandre. «... prosessen kan være svært tidkrevende og foreldrene må være villig til å gi det den tiden det trenger» (Sara, 175). Sara fortalte videre: «Man prøver å få til noen avtaler, små ting som kan gjøre at de begynner å bygge ny tillit og gjør seg nye erfaringer» (Sara,194-196). Både Maria og Sara var opptatt av å skape et trygt meklingsrom, hvor man kunne uttrykke sine følelser uten å bli avbrutt. Maria sier det slik:

«Det er jo vanskelig å få til en endring som jeg tenker at det håpet er en del av, hvis man ikke tror på det» (Maria, 103-104).

Informantene hadde erfart at foreldre i høykonflikt hadde utfordringer med tillit og trygghet til hverandre, og ønsket derfor at foreldrene skulle investere den tid som var nødvendig for å skape et håp om samarbeid.

4.1.2 Individuelle samtaler med barn og foreldre.

Både Kari og Sara mente at individuelle meklingstimer ga foreldrene mulighet å snakke fritt uten å bli avbrutt. De opplevde at individuelle samtaler ga forelderen anerkjennelse for sine følelser, men det ga også informantene en annen kontekst av konflikten. Kari uttrykte det slik: *«Å lytte til dem og anerkjenne dem begge, det hjelper at man kan få alenetid og individuelle timer, slik at man får en annen forståelse, og en mer utvidet forståelse av hvordan det oppleves» (Kari, 354-356).*

Det er gjennomgående at alle informantene snakker om å holde fokus på barnet og samværsavtalen. Alle informantene var opptatt av hvordan foreldrene beskriver sine felles barn. De opplevde et større håp om samarbeid der foreldrene beskrev barna likt. Når informantene ba foreldrene om å beskrive barna, anerkjente informantene foreldrene og var transparent i forhold til hva foreldrene kunne enes om. Sara fortalte at det ga håp om samarbeid dersom barnet hadde hatt utfordringer etter bruddet, og foreldrene så at barnet begynte å bli mer fornøyd (Sara, 199-200). Det kunne være små endringer som foreldrene tillot, som at barnet fikk lov å ringe hjem til den forelderen de ikke hadde samvær med.

Informantene brukte tid i starten av meklingen til å bygge relasjonell forståelse mellom foreldrene og seg selv. De oppfattet det som et viktig element for å skape et håp om samarbeid, fordi foreldrene hadde erfart at deres samspill og kommunikasjon kunne være utfordrende. Informantene hadde erfart at samværsavtalene kunne bli mer robuste dersom en brukte mer tid på den relasjonelle forståelsen.

Alle informantene hadde erfaringer med å ha barn med i mekling. De opplevde at barnet ga nye perspektiver til foreldrene, som i mange sammenhenger ga et større handlingsrom for endringer. Under barnesamtalene var de opptatt av å gi barnet en stemme inn i

meklingsrommet, og uttrykke deres opplevelse av å leve mellom foreldre i konflikt. Noen informanter opplevde det utfordrende med barnesamtaler, på grunn av fastlåst konflikt mellom foreldrene.

Informantene beskrev også gode erfaringer med å ha individuelle samtaler med barn. Informantene fortalte at de opplevde at de fleste barn fortalte ærlig om deres opplevelser etter foreldrenes samlivsbrudd. Sara fortalte at hun hadde opplevd at noen barn hadde hatt ønsker i forhold til samvær, men når de var samlet med foreldrene tilstede, så hendte det at barna endret mening på grunn av foreldrenes tilløp til diskusjoner. Sara fortalte at hun tok slike situasjoner opp med foreldrene og uttrykte bekymring rundt barnets endring av mening (Sara 165-170). I de fleste tilfellene opplevde informantene at foreldrene hadde større endringsvilje etter at barna hadde uttrykt sine opplevelser og ønsker for fremtiden. Kari fortalte om en erfaring hun hadde, og sa det slik:

«Selv om det ikke blir helt godt, så tror jeg at det var greit nok når vi avsluttet, og barna hadde fått sagt det de mente og så tror jeg at det hadde roet seg litt mer ned for foreldrene» (Kari 363-365).

Dina og Maria erfarte at håpet ble større når de merket at foreldrene var endringsvillige. De fortalte også at dersom det over tid var forsøkt å skape en bevegelse i positiv retning og de ikke lyktes med det, så hendte det at informantene oppfordret foreldrene til å gå til domstol for å få en avklaring på samværsavtalen.

Kari var opptatt av hva foreldrene kunne bidra med selv. Man måtte både gi-og-ta for å skape en bevegelse i samarbeidet (Kari, 223). Maria mente at samværsavtalen med dette ville være mer forankret og en kunne oppleve en større fleksibilitet i samarbeidet. Alle informantene var enige om at et samarbeid i høykonflikt kunne være skjørt. De opplevde at noen ganger følte de på optimisme etter endt meklingstime, og ved neste time var konflikten i gang igjen. Derfor opplever informantene at det er svært utfordrende å arbeide med denne type saker.

«[...]de har fått noen erfaringer begge veier, og de kan snakke sammen, og så ser man frem til neste time til å bygge videre på det, og hva har skjedd videre? Når de da møter til ny time så er «dansen i gang igjen». Det er jo det som er så vanskelig med

høykonflikt, og det skal veldig lite til, fordi de har så mange negative erfaringer»
(Maria, 368-373).

Alle informantene hadde gode erfaringer med å arbeide med prosessmekling som verktøy. De opplevde det som et viktig verktøy og som kunne skape håp om løsning eller positiv endring i samarbeidet.

Noen informanter fortalte at foreldrene hadde flere negative erfaringer med å samarbeide med hverandres, derfor ble det viktig for informantene å skape ny tillit tidlig i meklingsprosessen.

Dina sa også at i individuelle samtaler følte hun at hun kunne si mer om hva hun tenkte, uten at den andre var tilstede og kunne tape ansikt. Dina sa det slik,

«Egentlig er det veldig lurt å dele foreldrene i slike konflikter, nesten som i parterapi hvor det kan være mye konflikter, få høre dem litt ut, når den andre ikke er tilstede, fordi da kan det bli brukt imot seg» (Dina, 461-463)

Jeg oppfattet at flere av informantene uttrykte at det var utfordrende å arbeide med høykonfliktsaker, men de opplevde at verktøyet i prosessmekling ga dem en større faglig trygghet.

4.2 Meklers strategier for å konfliktdempe

Informantene var opptatt av å konfliktdempe verbale og non-verbale uttrykk mellom foreldrene, for å gi dem en mer stødig plattform til å forstå hverandres perspektiv, og skape bevegelse mot et bedre foreldresamarbeid.

4.2.1 Fokus på barnet

Når konflikten ble for fremtredende, opplevde Dina at det var konfliktdempende å snakke med foreldrene om deres felles barn. Hun lyttet aktivt etter like beskrivelser og bekreftet dem på det, slik at de selv kunne se at de hadde noe de kunne være enige om (Dina, 54). Selv om foreldrene var uenige om barneoppdragelse, forsøkte hun å normalisere det som hørtes ut som naturlig adferd hos barn, og berolige dem på at det kunne være vanlig at barn

oppførte seg forskjellig i hverandres hjem (Dina, 239-240). Alle informantene var transparente overfor foreldrene dersom de følte seg bekymret over hvordan foreldrene beskrev sine barns adferd. De forsøkte også å reflektere i fellesskap over hva barnets uttrykk kunne bety.

I følge Maria var det utfordrende når hun opplevde at foreldrene ble for selvopptatte. Da forsøkte hun å være åpen om det hun følte, og beskrev hvordan det var for et barn å leve i en konfliktsituasjon. Hennes opplevelse var at foreldrene ble mer bevisste på egen adferd (Maria, 227-228).

Slik jeg forstår informantene var det viktig for dem å konfliktdempe foreldrenes uttrykk og gi dem eksempler på at de hadde noe å være enige om. Dette skapte små steg i retning av et samarbeid.

4.2.2 Bruk av brometaforer og andre strategier

En annen strategi som Kari brukte for å få foreldrene til å dra i samme retning, kunne være en brometafor, hvor mor bodde på den ene siden av broen og far på den andre, så kunne barnet gå mellom hjemmene deres på en trygg måte. For henne var det viktig å veilede foreldrene til å se barnet som var mellom deres konflikt (Kari, 279-282) Hun reflekterte åpent med foreldrene over hva de tenkte var et godt hjem, og hva som var viktig for at man skulle føle seg trygg. Dina var opptatt av å holde fokus på at barnet skulle ha god relasjon til begge foreldrene, og at foreldrene burde unngå negative kommentarer om hverandre i barnets påhør (Dina,314-315). Kari formidlet til foreldrene at barnet hadde behov for å bli sett, spesielt om barnet hadde hatt det vanskelig etter samvær med den ene forelder (Kari, 343).

Dina hadde erfart at noen foreldre hadde en forståelse fra barneloven at barn måtte bo like mye hos hver av foreldrene for å få en god tilknytning. Dette forsøkte hun å nyansere overfor foreldrene. Dina uttrykte at: «*barna kan ha en trygg tilknytning med foreldre selv om de ikke er halvparten av tiden hos den ene forelder*» (Dina, 220-221).

Hun hadde mer fokus på at barnet skulle føle tilhørighet og tilknytning til foreldrene i begge hjemmene. Når konflikten virket fastlåst, forsøkte Dina noen ganger å avlede foreldrene

med å få dem til å beskrive barnets personlighet, hva barnet likte å gjøre og hvilken personlighet barnet hadde. Dina hadde også andre redskaper som hun beskrev som nyttige konfliktdependende tilnærminger. Hun brukte av og til en skrivebok hvor hun delte arket i to og skrev «mor» og «far» på hver halvdel, hvor foreldrene kunne si hva de mente om forskjellige utsagn som informanten uttrykte som viktige temaer for å dempe konflikten mellom foreldrene. En annen strategi var å ha fokus på en veggtavle, hvor de kunne komme med forslag til forbedring av samarbeidet. Dette tok fokuset vekk fra foreldrene, og de kunne samles om ideskapelser, og de ble mer konstruktive i prosessen om et samarbeid (Dina, 406-407). Dina opplevde at det var konfliktdependende å spørre om barnet dersom foreldrene var veldig uenige om prosent av samværsavtalen. Da kunne hun gjerne stoppe dem litt, og be dem fortelle noe om barnet, eller vise bilder av barnet og på den måten fikk hun foreldrene til å samles om hva som sto på spill (Dina, 173).

Informantene brukte forskjellige strategier og metaforer for å skape en bevegelse mot et samarbeid mellom foreldrene.

4.2.3 Barns samvær med foreldrene

Når det ble diskusjon om samværsprosent, sa flere informanter at de opplevde det konstruktivt å bringe barna inn i meklingsrommet, slik at de kunne komme med sine perspektiver. Informantene hadde da gjerne samtaler med barna alene, og barnet kunne fritt fortelle hva de kunne oppleve som en lojalitetskonflikt overfor foreldrene. Deretter samlet informantene familien og forsøkte å gjengi det som barna ønsket å formidle til sine foreldre. Sara var opptatt av å informere barna grundig, slik at de forsto hva de var med på. Hun formidlet til foreldrene i forkant av barnesamtalen at det ikke var noe poeng å bringe barnets perspektiv inn i rommet, dersom foreldrene ikke ville ta det med i betraktning angående samværsavtalen (Sara, 104-106)

Sara var opptatt av å veilede foreldrene til å reflektere over hva konflikten gjorde med deres samarbeid, men også hvordan det påvirket deres barn. «*Hva er det dere ønsker at barna skal minnes? Hvilke foreldre ønsker dere å være?*» (Sara, 126-127). Hun sa videre: «*På tross av at dere ikke er kjærester, og det å kunne snakke om at selv om man ikke er kjærester så er man foreldre i lag, og hvordan vil de ivareta det foreldreskapet*» (Sara, 128-129).

Kari var bevisst på at hun ville lytte til barnas ønske, men hun ville ikke love dem noe, fordi det kunne hende at foreldrene ikke ville ta barnas ønsker til etterretning. Noen foreldre kunne være tydelig på at det der ikke var barnets stemme, men at de var influert av den andre forelderen (Kari, 316-317). Informantene beskrev at de brukte tydelige regler og strategier i meklingsrommet for å konfliktdempe utspille fra foreldrene. De regulerte det med at foreldrene måtte snakke hver sin gang og ikke snakke i munnen på hverandre. Men samtidig fortalte informantene at de var opptatt av å balansere turtakingen, og at noen ganger ble den ene parten stoppet dersom de hadde hatt en lengre utgreing, og ga mekleren ordet videre til den andre forelderen. Informantene var opptatt av å gi foreldrene følelse av at i meklingsrommet ble begge respektert og anerkjent for deres meninger.

Dina hadde erfaringer med at noen foreldre hadde forskjellig foreldrekompetanse med for eksempel egne psykiske eller fysiske helseutfordringer, men mente at det ofte var mulig å få til noe under trygge forhold for barnet (Dina, 154).

Under barnesamtalene tilrettela alle informantene for at barna skulle føle seg trygge på at bare den informasjonen de ville dele, ble formidlet til foreldrene. Noen barn opplevde det utfordrende å skulle mene noe om bruddprosessen og hvordan deres fremtid skulle bli. Sara uttrykte det slik: *«Det er jo å utforske hvordan barnet selv opplever sin situasjon, slik at man kan hjelpe barnet til å formulere det barnet ønsker at foreldrene skal høre»* (Sara, 103-104). Saras utgangspunkt var at barnet hadde krav på kontakt med begge foreldrene og at det var viktig å vurdere foreldrekompetansen, ut ifra et perspektiv om å bevare og forsterke tilknytningen til begge foreldrene (Sara, 94-96). Hun mente også at det var meklers rolle å passe på at barnets rettigheter ble ivaretatt (Sara, 98). Dina opplevde i noen tilfeller at foreldrene kunne ha konflikt på hvordan de forsto barnet, og de kunne fremheve egne foreldreegenskaper og devaluere den andres måte å forstå barnet på. Dina fortalte at hun oppfattet at noen hadde ulik foreldrekompetanse, noe hun uttrykte overfor foreldrene uten å være krenkende (Dina, 170).

Informantene var opptatt av å få frem barnets stemme overfor foreldrene, og uttrykke barnets opplevelse av konflikten. Informantene hadde en tydelig regi når det gjaldt å få frem alle stemmene for å skape kontekst til et fremtidig samarbeid. Informantene var opptatt av å utforske og styrke foreldrekompetansen, på en måte som ivaretok barnets rettigheter og styrke foreldrenes følelse av mestring.

Slik jeg forsto informantene, var de bevisst på å konfliktdempe foreldrenes uttrykk, for å skape håp om samarbeid og enighet om en samværsavtale. De brukte forskjellige strategier for å samle foreldrenes syn og gi dem opplevelse av at de hadde noe de kunne være enige om. Barnets stemme var en viktig konfliktdempende strategi, som skapte et større håp om samarbeid. Foreldrene var mer lydhøre for barnas uttalelser, og det gjorde at foreldrenes perspektiv ble mer utvidet i forhold til egen forståelse.

4.3 Kommunikasjon med håp om foreldresamarbeid

Informantene fortalte at de opplevde at kommunikasjonen mellom foreldrene var utfordrende og det påvirket samarbeidet i foreldreskapet.

4.3.1 Ordbruk og kroppsspråk i barns påhør

Informantene var opptatt av å dempe negativ verbal og nonverbal kommunikasjon hos foreldrene og mellom barna og foreldrene, fordi det kunne oppfattes stressende for barna og satte dem i en lojalitetskonflikt mellom foreldrene. Noen informanter var bevisst på egen ordbruk i meklingsrommet for å konfliktdempe, og ga tilbake ord som ivaretok foreldrenes verdi. Flere av informantene hadde i barnesamtaler fått informasjon fra barnet om hva de hadde overhørt foreldrene si eller fått følelse av at foreldrene uttrykte. Informantene var opptatt av at foreldrene burde være bevisst hva de snakket om i barnas påhør, og hvor sårbare barn var i forhold til lojalitet til begge foreldrene sine. Både Dina og Maria sa at barn merker det og følte ubehag ved å bli «avhørt» av foreldre etter samvær. Maria sa det slik: *«Barna liker jo begge foreldrene og synes det er uforståelig at de ikke liker hverandre»* (Maria, 332-333).

Kari var opptatt av hvilket kroppsspråk foreldrene hadde de første gangene i mekling. Hun hadde erfart at foreldrenes kroppsspråk kunne være engstelig og utrygge, og hvordan det påvirket måten de snakket til hverandre. *«De kan ha et stivt blikk, og ikke se på hverandre, eller himle med øynene. Det påvirker stemningen i rommet»* (Kari, 232-234). Sara forsøkte alltid å ha et nøytralt språk og normalisere foreldrenes reaksjoner. *«At man forsøker å møte*

dem på deres følelser og anerkjenne dem på det man ser i rommet og sette ord på det» (Sara, 87-88).

Informantene forsøkte i stor grad å gi tilbake de samme ordene som foreldrene brukte, for at det skulle gi mening. Flere informanter omformulerte foreldrenes ordbruk dersom den ble krenkende. Da kunne de bruke ord som ga mer forståelse og mening inn i et felles foreldreskap. Dina følte ikke at hun direkte hadde en bevissthet rundt språket sitt, men at hun trolig gjorde det ved hjelp av taus kunnskap. Hun opplevde at hun sjelden reflekterte over egen ordbruk, men at hun kanskje var mer bevisst på det i sin tidligere yrkeskarriere (Dina, 163-165). Kari hadde heller ikke en tydelig bevissthet rundt hvordan hun selv ordla seg, men at hun ofte hadde refleksjoner i etterkant av meklingen sammen med sin co-mekler. Hun tenkte at hun i noen sammenhenger kunne være mer bevisst på hvordan hun snakket om noe. Men hun kunne være transparent med foreldrene dersom hun følte noe ikke ble sagt, men «lå i lufta» (Kari, 421). Informantene ble mer tydelig i egen regi dersom de merket at det ble krancling og adresserte dette. I noen tilfeller lot informantene foreldrene spille ut en konfliktsituasjon. Dette var en form for strategi for å kunne reflektere rundt situasjonen i etterkant. Det var i noen tilfeller nyttig for foreldrene, og kunne sammen med mekleren drøfte sine egne mønstre i uenighetene. Maria mente at det var viktig at foreldrene fikk en forandring også i meklingsrommet, og gjorde foreldrene oppmerksom på at de var kommet til mekling for å få en forandring, noe de også måtte vise i meklingsrommet (Maria, 196-197). En annen strategi Maria syntes var nyttig var å snakke med lavere stemme, når hun opplevde at foreldrene ble høylytte (Maria, 237). Det var med på å dempe deres emosjoner og forhindre at destruktive kommunikasjonsmønstre fikk fortsette. Informantene var også opptatt av å dempe krenkende utbrudd mellom foreldrene, og forsøkte å omformulere deres setninger på en verdibevarende måte. Informantene var også opptatt av å skape en trygg arena i meklingsrommet for at foreldrene skulle føle at de kunne si det som var viktig for dem på en konstruktiv måte.

4.3.2 Bekymring og følelse av marginalisering

Alle informantene fortalte at de opplevde at noen foreldre var engstelig for å komme til mekling, fordi de ikke var så god til å ordlegge seg i forhold til den andre forelder. De var

bekymret for at det kunne få konsekvenser vedrørende samvær med barna. Informantene var oppmerksom på taletid og gjorde det også kjent i rommet at det var viktig at de hadde tilnærmet lik taletid, for å balansere denne bekymringen. Maria fortalte at hennes erfaring var at noen menn var spesielt bekymret for dette, fordi de opplevde at kvinner hadde mer trening i å prate om følelser (Maria, 389-390). Dina fortalte også noen at menn var engstelige før de kom til mekling på grunn av bekymring for å få mindre samvær med sine barn (Dina,382). Hun sa også i forbindelse med samværsfordeling at noen mødre brukte amming av barnet som et vern, og mennene følte de kom til kort og ikke fikk plass. Dina hadde erfart at menn var de som følte seg mest misfornøyd etter meklingsmøter. Hun opplevde at menn kunne i noen meklinger føle seg marginalisert, fordi familievernet var en kvinnedominert yrkesplass. Dette kunne for noen menn utløse en bekymring over samværsfordeling (Dina,384-385).

Informantene var opptatt av å skape et trygt meklingsrom, som ga foreldrene forståelse for hverandres følelser og følelsesuttrykk.

Jeg opplevde at informantene var opptatt av å se og gi andre perspektiver inn i den relasjonelle utfordringen foreldrene hadde. Slik jeg tolket informantene, var eldre kommunikasjonsmønstre fastlåste utfordrende å forandre. I de sammenhengene forsøkte informantene å gi dem alternative løsninger som kunne passe for dem. Slik jeg ser det, har språket vårt en stor kraft i hvordan mottakeren oppfatter budskapet og på hvilken måte det treffer. For å skape et håp om samarbeid så er tillit til hverandre grunnleggende og det påvirker hvordan man respekterer og kommuniserer med hverandre.

4.4 Å forsterke foreldreskapet

Familievernet arbeider ut i fra et prinsipp om barnets beste. Dette begrepet har sin bakgrunn fra barneloven (barneloven.no). Dette begrepet er en total kontekstuell vurdering av hva som vil være den beste løsningen for et barn i to hjem. Samtlige informanter opplevde at dette begrepet kunne være utfordrende å arbeide ut i fra, fordi betydningen kunne oppleves forskjellig mellom foreldrene, mekler og barnelovens tekst. Derfor var det viktig å begreps avklare, slik at alle parter hadde felles forståelse før videre mekling.

4.4.1 Utfordrende vurdering av barnets beste

Dina opplevde at det var utfordrende å arbeide ut ifra barnets beste, fordi i meklinger ble dette begrepet brukt som et argument ut ifra foreldrenes forståelse av begrepet. Slik Dina oppfattet det, var foreldrenes forståelse vurdert ut ifra hvem som var best egnet som forelder. Under meklinger pleide hun å informere foreldrene om at barnets beste var at de hadde en trygg tilknytning med begge foreldrene, og samvær skulle vurderes ut fra hva som var best fra barnets perspektiv (Dina, 225-226). Informantene hadde erfart at samværsprosent kunne være utfordrende, men de gjorde åpne vurderinger sammen med foreldrene.

Maria sa at noen foreldre hadde på forhånd drøftet alternative løsninger før de kom til meklings. De hadde en mening om hva som var den beste løsningen angående samvær, men i løpet av prosessen kunne de innse at det kunne bli utfordrende for barnet, og viste på den måten at de så barnets behov fremfor egne (Maria, 77). Maria og Kari brukte noen ganger å informere foreldrene om delt omsorg, og at det krevde at foreldrene hadde et godt samarbeid. Dersom det var utfordrende, måtte det vurderes ut ifra en helhetlig vurdering om hva som var best for barnet. For å få best mulig forståelse av situasjonen, opplevde de at barnesamtaler ga mer klarhet for foreldrene og deres forståelse for barnet. I tilfeller der det var utfordrende å komme til enighet, fortalte Maria og Kari at det hendte at de foreslo å forsøke en samværsavtale i noen måneder, og deretter gjøre en ny vurdering.

Informantene fortalte at avgjørelser om samværsavtaler kunne skape konflikter, men de forsøkte å løse det sammen med foreldrene, og dersom det ble utfordrende var de behjelpelige med forslag til løsninger.

4.4.2 Å forstå barnets følelsesuttrykk

Når barna har sterke følelsesutbrudd eller adferd som er utfordrende for foreldrene å håndtere, forsøkte Kari å hjelpe dem med å se barnets behov og hva de trengte for å føle seg trygge, og samtidig forsterke foreldreskapet rundt barnet, slik at barnet opplevde trygghet i begge hjem. Kari uttrykte: «*Barnets beste er også å anerkjenne barnets følelser og akseptere dem som de er*» (Kari, 268).

Informantene fortalte at de noen ganger ble bekymret over foreldrenes beskrivelser, og i de tilfellene forsøkte de å være så transparente som mulig på det. Samtidig måtte de melde bekymring til barnevernet dersom de anså det alvorlig. Informantene ble særlig bekymret dersom foreldrene hadde hatt konflikt over tid med mye kranling som kunne være en belastning for barna. Sara forsøkte i de tilfellene å være så konkret som mulig og komme med eksempler som barnet hadde uttrykt, og synliggjøre hvordan det var for barnet å leve under slike forhold (Sara, 144-145)

Informantene uttrykte bekymring overfor foreldrene dersom de følte på det, og ga perspektiv på hvordan det var for barnet å leve i en konfliktsituasjon.

Slik jeg forsto informantene opplevde de at «barnets beste-begrepet» var utfordrende, fordi det ble tolket med en vid forståelse og kunne være i konflikt med foreldrenes egen forståelse av begrepet. Jeg opplevde at informantene var åpne på at foreldrene kunne vurdere selv. Dersom de ikke kom til enighet, kunne informantene gi en generell kunnskap om begrepet, og reflektere sammen med foreldrene om hva som kunne være til beste for barnet. De opplevde det enklere dersom de spurte barnet selv om deres behov. Det var også med på å gi foreldrene nye perspektiver og det kunne gi et håp om bedre samarbeid.

4.5 Oppsummering

Disse fire funnene gjenspeiler kompleksiteten i et foreldresamarbeid i høykonflikt. Jeg mener at funnene har en sammenheng med hverandre, og at det kan være utfordrende å ha tro på et håp om samarbeid når konflikten har vært drivende over tid. Meklerens tilnærming til foreldrene må fundamenteres i god faglig og relasjonell kompetanse, og ha en empatisk holdning i håp om å styrke foreldreskapet til å gi barna den tryggheten og emosjonelle omsorgen de har behov for.

Jeg vil nå gå over til drøftingsdelen og drøfte de empiriske funnene.

5 Diskusjon

Høykonflikt kan ifølge Huglens (2020) fagartikkel karakteriseres med konflikt over tid, og foreldrene kan preges under mekling av mistillit til hverandre. Derfor brukte informantene tid på å gjenopprette tilliten mellom foreldrene. I dette kapitlet vil jeg drøfte empirien som ble identifiserte gjennom analysen av datamaterialet. Dette drøftes opp mot relevant teori, forskningslitteratur, min problemstilling og egen tolkning og forståelse av hvordan mekleren skaper håp om samarbeid hos foreldre i høykonflikt.

5.1 Å bygge tillit

Det første funnet er å bygge tillit. Ved å bygge på en samarbeidende tilnærming mellom foreldrene, skapes det rom for dialog og tillit. (Ekeland, 2004, s. 190). Tillit skapes i en prosess over tid, hvor foreldrene får en følelse av å bli forstått og anerkjent for deres forståelse av konflikt.

5.1.1 Skape trygghet og gi prosessen tid

Flere av informantene fortalte at tillit var noe de forsøkte å skape tidlig i meklingsprosessen. Slik de så det, var det et grunnleggende element inn i håpet. Tillit kan ses i sammenheng med det Nordhelle (2016) sier er grunnmuren i det relasjonelle mellom mekler og partene (s. 89). Dette mener jeg er et viktig med tanke på håpets troverdighet. For å skape en arena for tillit og trygghet i høykonflikt er det viktig at man har nok tid. Dette kan forstås i lys av den samarbeidende tilnærming der terapeuten er imøtekommende, lyttende og engasjert i klientens historie (Anderson, 2003, s. 131). I den strukturelle tilnærmingen er «joining» et begrep som brukes for å danne allianse mellom terapeut og klient. Med dette menes at terapeuten danner et tillitsbånd til klienten ved å være imøtekommende og anerkjennende i det klienten forteller. Familien føler at terapeuten vil forstå og sette seg inn i deres forståelse av historie. Dette foregår ved at terapeuten skaper en avslappet stemning i rommet, og kan bruke humor der det passer seg, for å bryte isen mellom foreldrene og seg selv (Michelsen, 2019, s. 129). Informantene fortalte at de var opptatt av å danne allianse med foreldrene ved å være strukturerte, informative og lyttende til deres perspektiv av

konflikten. Slik jeg ser det, er ikke tillit noe en har, men noe som en skaper i en prosess over tid. Mekling i familievern har en time obligatorisk mekling, da kan en få en meklingsattest. Ved store uenigheter mellom foreldrene, anbefaler meklerne å gjennomføre inntil sju meklingstimer (Jf. Forskrift om mekling). Dette gir foreldrene og mekler tid til å forstå perspektiver og kontekster inn i konflikten. Dette samsvarer med Gudbrandsens forskning (2015) som viser viktigheten av å ha en åpen holdning til hva foreldrene selv ønsker å snakke om, veilede dem i deres tankeprosesser, utforske og være interessert i deres relasjonelle og emosjonelle uttrykk (s. 53). Det kan tenkes at dette vil være med på å gi mekler og foreldre den tryggheten de trenger i dialogen. Den systemiske tilnærmingen viser at man påvirker hverandre gjennom relasjonene man har til hverandre. Dersom en har mer fokus på det sirkulære samspillet som en er en del av, fremfor egenskapene til personene, kan en se situasjonen på en ny måte (Jensen og Ulleberg, 2011, s. 26).

Når mistilliten mellom foreldrene er stor, kan håpet om en løsning være vanskelig å se. Nordhelle (2016) formidler at håpet er et langsiktig mål, som vil trenge tålmodighet og tid fra foreldre og mekler for å skape trygghet og tillit i en fastlåst konflikt (s. 95). I funnene kom det frem at informantene forsøkte å motivere foreldrene til å investere tid på konfliktprosessen. Dette tolker jeg som at informantene ønsket å tilrettelegge for et håp om samarbeid. Jeg kan forstå det i en kontekst av å skåne barnet mot destruktive kommunikasjon mellom foreldrene. Noe som også kan ses i lys av barnekonvensjonens rettigheter som er «å anerkjenne og respektere barns grunnleggende rettigheter til liv, utvikling, beskyttelse og deltagelse» (jf. Barnekonvensjon § 42).

Ekeland (2010) beskriver at foreldrenes evne til samarbeid og konflikthåndtering etter bruddet er vesentlig for deres barns situasjon, og gjennom bedre konflikthåndtering øker også tilliten til hverandre (s. 5).

Alle informantene var opptatt av å strukturere meklinger av høykonflikt, dempe foreldrenes affeksjoner for å gi trygge rammer om at foreldrene fikk hver sin tur til å fortelle sin versjon og deres opplevelse av konflikten.

I studier gjort av Ekeland og Myklebust (1997) viste data at foreldrene hadde håp om samarbeid i høykonflikt-meklingen, men var usikre på om dette var mulig å få til. Data fra studien viste at noen foreldre opplevde at mekleren ga opp litt for lett. Høykonfliktmeklinger

har lav statistikk på løsninger, og det kan for noen meklere bli oppfattet som en «sannhet», derfor er det under meklingen viktig å ha tro og få frem håp om å lykkes, gjennom å appellere til foreldrenes motivasjon og forpliktelse. Meklingsmetodikken bør være tilpasset konfliktdynamikken (I Ekeland, 2010, s. 6).

Form-prosjektet som Gudbrandsen ledet (2015) forsket på hvor lang tid foreldre var i mekling. Dette er et datamateriale som flere forskere referer til i forskningslitteraturen over ordinær mekling og mekling i høykonflikt. Tall fra hennes studie viser at foreldre gjennomsnittlig brukte 1,9 timer på mekling, 72% fikk en samværsavtale på den tiden, mens bare 25 % av høykonfliktsaker klarte å få en samværsavtale (Gudbrandsen & Tjersland, 2017, s.12). Det kan tolkes som en lav andel som kommer frem til en samværsavtale under høykonflikt. Slik jeg tolker det, kan det være at foreldre i høykonflikt ikke ønsker å ha for mye kontakt med hverandre på grunn av mistillit til hverandre, eller at de ikke er emosjonelt klar for å danne en avtale, fordi en av partene fortsatt har et håp om en gjenforening i parforholdet. Maria fortalte at hun opplevde at noen foreldre hadde mye motstand i seg mot å lage samværsavtaler, fordi hun mente at noen ennå hadde et håp om gjenforening av parforholdet. Å forstå hverandres perspektiv bygges gjennom respektfull tillit og vilje til å forstå det konfliktfylte gjennom deres konstruksjoner (Tjersland & Gulbrandsen, 2010, s. 7). Dette arbeidet er med på å skape en grunnmur for et fremtidig samarbeid.

For å skape håp om samarbeid i høykonflikt, er den relasjonelle dimensjonen mellom foreldrene viktig. Ekeland (2010) var opptatt av konteksten mellom foreldrene, hva konflikten innebar og hva den gjorde med de involverte. Han fokuserte på at det er forskjell på personers konfliktadferd og deres personlige egenskaper, det vil si hva konflikten gjør med dem. Ekeland (2010) mente at meklere har ansvar for å få frem foreldrenes forståelse for deres adferd, hvordan de handler ut i fra deres forståelse og hvilken dynamikk som skapes. Med andre ord så kan foreldrene forsterke hverandres emosjonelle handlingsmønster i noen situasjoner, som ikke trenger å være representativt for andre sosiale sammenhenger. Det er viktig at meklere får frem foreldrenes konfliktforståelse overfor hverandre, for å skape en ny tillit og vise foreldrene deres ressurser som kan endre holdningen fra konflikt til et håp om samarbeid (Ekeland, 2010, s. 9). Jeg opplever at det Ekeland påpeker om hvordan konfliktadferd ikke er en del av deres personlige egenskaper ga meg resonans. Slik jeg tolker det er når mistilliten er stor mellom foreldrene vil en forsøke å

fremheve seg selv som en bedre versjon enn den andre. I en narrativ forståelsesramme kan en eksternalisere problematikken ved å si at konflikten er problemet og ikke nødvendigvis personene. En kan se på problemet i et metaperspektiv å undersøke, undre seg og drøfte problemet uten at det tilhører en persons egenskap (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 246-247). Annen forståelse er i den språkssystemiske og samarbeidende tilnærmingen kan det forstås ved at problemet er konstruert i språket, og en kan tilnærme seg problemet ved å snakke om problemet på en annen måte eller å utvikle annen forståelse ved å gi andre perspektiver (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 247). For å kunne skape en god ramme av forståelse benytter ofte meklerne individuelle samtaler med barn og foreldre.

5.1.2 Individuelle samtaler med barn og foreldre

For at foreldrene skal føle at de blir forstått og får tillit til mekleren, er det ofte gunstig å ha individuelle samtaler med både foreldre og barn. Alle informantene fortalte at de aktivt brukte individuelle samtaler med foreldrene, de formidlet at det i mange sammenhenger ga dem en bredere og mer empatisk forståelse for foreldrenes perspektiv. Slik jeg tolker det følte foreldrene seg bedre forstått, noe som ga foreldrene følelse av anerkjennelse og over tid kunne skape tro og håp om samarbeid. Det kan også regulere dem emosjonelt, ved at de får fortelle egen opplevelse av historien. Dette støtter fagutviklingsprosjektet til Gigstad og Wathne, de beskriver at «regulering av følelser har sin opprinnelse fra utviklingspsykologien, hvor omsorgspersoner imøtekommer barnets følelser og behov» (Gigstad & Wathne, 2017, s. 32), men som i denne konteksten omsettes til at mekler anerkjenner foreldrene og barnets følelser og forståelse av konflikten. Flere informanter fortalte at å ha individuelle samtaler med foreldrene var viktig ikke bare for foreldrenes forståelse, men også for at mekleren og forelderen kunne være mer åpne med hverandre uten at mekleren gikk ut over sin nøytralitet. I en samarbeidende tilnærming kan en utforske sammen med forelderen, ikke hvor mekleren vet svaret, men gjennom en gjensidig og utforskende utvikling som gir en ny mening gjennom dialogen (Anderson, 2019, s. 208). Sett i forhold til en ikke-vitende posisjon, er det ikke en ferdighet eller metode, men hvordan kunnskap skapes i et samspill med mottakeren, hvordan den presenteres i språket (Anderson, 2019, s. 209). I individuelle samtaler kan en kunnskap skapes mellom mekleren og forelderen på en måte som gir en ny mening for familiens samhandling. På den måte tilføres det noe annet som gir ny kunnskap

eller forståelse. Anderson og Goolishian mente at de ikke hadde løsninger på problemet, men at de kunne løses opp ved å snakke om problemene på en annen måte enn tidligere (I Jensen & Ulleberg, 2011, s. 259).

I funnene kom det frem at informantene opplevde at individuelle samtaler med barna gjorde at de fikk et annet perspektiv i forhold til hvordan foreldrene beskrev konflikten. I disse samtalene fortalte Sara at hun var opptatt av å fortelle barna hva de var med på og hva de ville at foreldrene skulle vite. Maria forsøkte også å skrive ned så ordrett som mulig for å gjenskape barnas fortellinger til foreldrene. Informantene opplevde at når barna var med på meklinger, og fortalte hva de hadde blitt enige om å fortelle, opplevde meklere at foreldrene ble mer lydhøre og samarbeidsvillige. Slik jeg tolker dette, er det emosjonelt sterkt for foreldrene å høre hvordan deres barn har det etter bruddet. Etter slike samtaler opplevde flere av informantene at endringsviljen mot en mer samarbeidende holdning økte. I forskningsprosjektet «Sterke barn i 2 hjem» bekreftes det at konflikter kan utgjøre en trussel for barns psykiske helse. Ifølge Stokkebekks forskning og doktorgradsavhandling fant han at barn ønsker å holde balanse, distanse og holde på med livet, i kontekst til foreldrekonflikten (Stokkebekk et al. 2019, s. 112-114). Når barn formidler hvordan de ønsker at begge hjemmene skal være, tolker jeg det som at de ønsker å ha balanse i forhold til like regler og minst mulig endringer, slik at de kan være med venner og ha fritidsaktiviteter, slik som livet var før bruddet. Distanse kan tolkes som at de ikke ønsker å bli for involvert i konflikten, de ønsker å ha et godt forhold til begge sine foreldre. Dette kan ses i funnene hvor Maria uttalte at «barn ikke alltid forstår situasjonen, fordi de liker begge sine foreldre» (Maria, 301). Å holde på med livet tolker jeg som at barn trenger psykologiske pauser ved å kunne være med venner og ikke alltid tenke på det som er trist. Huglens et al. (2020) formidler i «Sterke Barn i 2 Hjem»-modellen ønsket man å øke relasjonell resiliens mellom foreldre og barn på en måte som styrket deres relasjon og reduserte risiko for barnets utvikling av psykisk uhelse (s. 236-237).

I kontekst til at meklere har barnesamtaler, for å ivareta deres perspektiv i arbeidet med å danne en samværsavtale sier Nordhelle (2016) det slik «Fordelen ved å ha den andre til stede, er at denne har mulighet til å få en bedre forståelse ved å lytte til samtalen» (s. 96).

Dette er en terapeutisk tilnærming og selv om mekling ikke er terapi, så kan det være et terapeutisk samtaleverktøy inn i arbeid ved høykonflikt. Noen meklere vegret seg noe for å

ha barnesamtaler, jeg undret meg over dette. Det kan tenkes at noen meklere ikke følte seg komfortabel med å ha barn med i meklingsrommet, selv om det i familievernet er et ønske om å øke andelen av barnesamtaler (jf. Barnekonvensjonen 1991, artikkel 12). Slik jeg tolker det, uttrykker informantene at høykonflikt-saker er utfordrende. Konflikten har ofte gått over tid og konflikten kan ofte få for stort fokus i meklingsrommet. Jeg kan også se det i et perspektiv av at meklerne føler at de trenger mer kunnskap om fastlåste konflikter. Prosessmeklinger er et steg i riktig retning i forhold til å ivareta familier i vedvarende konflikter, men føler meklerne at de har nok kunnskap? Hva er det som gjør at høykonflikt føles utfordrende? Har meklerne behov for egen veiledning? Hvordan håndterer de egne konflikter og følelser rundt konflikter i kontekst til å være mekler? Noen ganger kan terapeuter kjenne på resonans i de historiene som blir fortalt i terapirommet, det kan påvirke hvordan en punktuere i samtalen og hvordan du bringer samtalen inn i en retning som en selv er nysgjerrig på, fordi det sammenfaller med egne historier (Lorås & Tyskø, 2019, s. 73). Men skjer dette helt bevisst? Eller, kan en gjøre seg refleksjoner i etterkant av samtalen, og bli seg selv bevisst? Arbeid med konflikter kan noen ganger føles vanskelig, og en kan selv føle at en står fast i hvordan gå videre. Kan det være det at meklerne har tatt på seg for stort ansvar i konfliktløsningen? «Partene skal eie og ha ansvar for konflikten og løsningen, men konteksten som gjør det mulig, er meklerens ansvar» (Ekeland, 2010, s. 11). Slik jeg forstår det Ekeland beskriver, så mener han at meklerne ikke trenger å føle på at de har ansvar for løsningen i konflikten, fordi foreldrene har selv et relasjonelt ansvar gjennom motivasjon og endringsvilje, ved å forhandle frem en løsning som kan være god for deres barn og god nok for dem selv. Men tar foreldrene dette ansvaret, kan det gi meklerne et dilemma i forhold til barnet og konflikten? Som tidligere beskrevet er individuelle samtaler i prosessmeklingen verdifulle for de fleste foreldre og barn, fordi det gir dem en utvidet forståelse på den andres perspektiv. Flere av informantene merket en større endringsvilje etter å ha hørt barnas ønsker. Det ga en dem en emosjonell berøring som gjorde at de klarte å endre konflikt, til å se hvordan deres adferd påvirket barna. Slik jeg tolket informantene, var det større håp om samarbeid når foreldrene klarte å være fleksible, og å se og lytte til barna fremfor å gi konflikten oppmerksomhet.

5.2 Meklers strategier for å konfliktdempe

Det andre funnet er strategier for å konfliktdempe foreldre. Mekleren bruker tid på å dempe foreldrenes emosjoner med anerkjennelse og forståelse for deres situasjon, fordi det hjelpe dem til å til å skape et bedre samarbeid vedrørende samværsavtale og deres barn.

5.2.1 Fokus på barnet

Dina hadde noen strategier som hun opplevde kunne fungere for å konfliktdempe meklingsene. Det var å få foreldrene til å snakke om barna. Hun kunne spørre hva de likte å gjøre, hvordan de fungerte på skolen, og om de hadde et venne-nettverk. Dette var en strategisk tilnærming, men kunne også være en tanke om at hun ikke ville at de skulle gå tilbake i de samme konfliktmønstrene. Dette var også noe Maria kommenterte i meklingsstimene, hvor hun kunne si at deres kommunikasjonsform ikke ville profitere på å gå i samme mønster som tidligere. Dette kunne være en måte å strukturere samtalen på for å sette rammen for meklingsstimen, og for å konfliktdempe mellom foreldrene å gi plass til dialog (Michaelsen, 2019, s. 135). Når dialogen får et større rom for å utvikle seg, er partene i mer lyttende posisjon, dette gir også kraft til et bedre samarbeid. Dette kan ses i lys av Kjøs forskning hvor han ble oppmerksom på fokusskifter fra meklers side når emosjonelle utbrudd var i ferd med å eskalere. Kjøs ble spesielt nysgjerrig på disse fokusskiftene som han observerte at mekleren gjorde, og fikk bekreftet at mekleren gjorde dette dersom emosjonsnivået var høyt eller for lavt. Fokusskiftene styrte foreldrene inn i et middels nivå av emosjonsuttrykk og Kjøs' mener dette er en optimaltilstand for forhandling og kalte det for et «meklingsvindu» (Kjøs, 2017, s. 40).

Dette kan også ses som en strategi for å få fokuset bort fra foreldrenes konflikt til å holde fokus på barnet. Målet med meklingsen er at foreldrene skal komme frem til en samværsavtale for deres barn, hvor begge foreldrehjemmene skal være trygge hjem for barn å vokse opp i (Jf. Forskrift om meklings). Denne strategien kan også ses som en strukturell tilnærming, hvor mekleren er aktiv og iscenesetter situasjoner, og viser familiens konfliktmønstre og maktposisjoner for å få frem følelser. Den strukturelle tilnærmingen inviterer så familien til å se egne mønstre av konflikter, for å hjelpe dem å løse sine relasjonelle problemer (Michaelsen, 2019, s. 128).

Det overrasket meg at informantene fortalte om deres strukturelle stil i meklingsene, for å holde konfliktnivået på et nivå som gjorde at de har mulighet å forhandle. Når jeg reflekterer over dette i ettertid, så er det naturlig at man ikke klarer å være den beste utgaven av seg selv, når man er fylt av sterke emosjoner. Jeg ser derfor at det er viktig at meklerne fokuserer på «fokusskifter» som Kjøs beskriver, for mentalt å være i stand til å forhandle. Slik jeg ser det er det barnas fremtid som står på spill, og hvordan de skal utvikle seg til gode voksenversjoner av seg selv. I en konflikt med høy emosjonell temperatur, kan foreldrekompetanse bli satt ut av spill. I artikkelen; *Fastlåste foreldrekonflikter* sier Heggdalsvik (2020) at foreldrene blir svekket av at konflikten mellom dem overskygger deres foreldrekompetanse og medfører lite fokus på barna og deres opplevelser av å leve midt imellom konflikten (Heggdalsvik, 2020, s. 85). Dette blir bekreftet av mine informanter og hvordan de arbeider strukturelt for å konflikt-dempe foreldrene og gi foreldrene perspektiver på barnet behov. Forskningsartikkel fra Heggdalsvik, Lorås og Samsonsen (2022) beskriver at det er utfordrende å arbeide i høykonfliktsaker, på grunn av kompleksiteten og det skapte bekymring for at ansatte som arbeidet med høykonflikt-saker. Høykonflikt ble definert som problemet, og det gjorde at de ansatte mistet det overordnede blikket for barna led under konflikten. Dette følte de ansatte var et stort dilemma og skapte bekymring hos dem (s. 6). Dette bekrefter også mine informanter hvor de opplever at arbeid med høykonflikt er skjørt, og at de kan oppleve frustrasjon over ikke å klare å hjelpe familien.

5.2.2 Bruk av brometaforer og andre strategier

Kari hadde en interessant tilnærming til samarbeid hos foreldrene, ved å snakke om en brometafor, hvor mor bodde på den ene siden av broen og far på den andre. Tanken er at barnet skulle kunne gå mellom foreldrehjemmene på en trygg måte via en bro. Under broen kunne en tenke seg at konfliktdynamikken lå. Slik jeg ser det mener Kari at det var viktig å skape trygge arenaer for barna, slik at de ikke ble påvirket negativt av foreldrenes konflikt. For at barn skal føle at de er trygge og har fått en forståelig forklaring på bruddet mellom foreldrene, kan en bruke eksternalisering som er et begrep som benyttes i narrativ tilnærming. I eksternaliseringen setter en sammen en livshistorie som gir barnet forståelse og mening, men på en måte som flytter problemet ut av personene. Det er ikke personene som er problemet, men relasjonen mellom dem (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 246).

Fra barnas perspektiv kan det være familiære begivenheter som kan føles utfordrende. Som hvordan er det å feire helligdager eller bursdager i fremtiden uten at barna og foreldrene er sammen som en familie? Barn rammes ofte indirekte gjennom deres forståelse, eller hvordan relasjonen mellom foreldre og barn utvikler seg etter bruddet og hvordan foreldreskapet utøves. Dette kan ses i et lys av systemisk forståelse, hvordan man blir kontinuerlig formet av de interaksjoner en omgir seg med, og at systemet regulerer seg selv ved hjelp av feedback. Dette har sammenheng med hvordan en selv konstruerer egen forståelse og og samspillet mellom hverandre i familien (Jensen og Ulleberg, 2011, s. 87).

Alle informantene snakket varmt om å styrke foreldreskapet, og de fokuserte på at barnet skulle ha det bra. De beskrev også at det var viktig å validere foreldrenes følelser, for å få en bredere forståelse av konflikten dynamikk og holde fokus på barnet. Jeg har ikke selv arbeidet som mekler og ble under intervjuene overrasket over hvor fokusert informantene var på barnet. Det var også overraskende at barnet kunne være en konfliktdepende part mellom foreldrene. Derfor mente informantene at samtaler med barna var et viktig element inn i forståelsen av konflikten og hvilke ringvirkninger den kunne ha for dem. Deres perspektiv var viktig for å skape forståelse for konflikten, og ga foreldrene et mer emosjonelt innsyn i hvordan barna følte foreldrenes brudd hadde påvirket dem. I funnene kom det frem at informantene ved noen anledninger brukte forskning for å utdype barnas emosjonelle uttrykk. Dette samsvarer med Kjøs' (2017) forskning hvor meklere validerte foreldrenes utsagn og bidro også med vitenskapelig kunnskap og erfaringer fra praksis (s. 44). Slik jeg forstår det kan vitenskapelig forskning anses som et strategisk konfliktdepende innspill, fordi forskning kan oppleves som en mer objektivt «sant» enn hvordan mennesker forstår sin livsverden.

5.2.3 Barns samvær med foreldrene

Når informantene inviterte barna inn til individuelle samtaler, skapte det en ny dynamikk mellom foreldrene. I de fleste tilfeller innså foreldrene at det viktigste var at barnet hadde det bra, og konflikten mellom foreldrene fikk på den måten mindre kraft. Men det kan også være at en av foreldrene følte at utsagnene fra barnet var influert av den andre forelderens meninger. Høykonfliktsaker er skjøre i form av at det kan være små utsagn som får

konflikten i gang igjen. Dette bekrefter Heggedalsvik (2020) i sin artikkel hvor funnene viser at vurderinger i forhold til barns omsorgssituasjon er sprikende hos meklere. Det vil si at noen ville meldt bekymring til barnevernet, mens andre ville forsøkt med samtaler for å fremme bedre foreldresamarbeid (s. 92). Jeg undrer meg over når mekleren vurderer at det ikke nytter med samtaler for å øke foreldrekompentansen? Og når blir det nødvendig å melde bekymring til barnevernet? Familievernet har tilbud om foreldresamarbeidsterapi, det vil si at familieterapeuter arbeider med å styrke foreldresamarbeidet (Bufdir.no). Dette beskriver informantene som et tilbud som de jevnlig ga foreldre i fastlåste konflikter. Det ble under forskningsprosjektet «Sterke barn i 2 hjem» avdekket av ansatte i familievernet som arbeidet med familier i høykonflikt hadde komplekse hjelpebehov. Gjennom deres samtaletilbud ønsket de å styrke foreldreskapet i begge hjem, og øke livskvaliteten til barn og foreldre (Huglen et al., 2020, s. 233).

Dette kan ses i et sirkulært perspektiv hvor familien er et system. Ifølge Batesons sirkulære tenkning oppfattes en verden av forhold, ikke av objekter, de er sirkulære og gjensidige. Dersom en tilføyer eller forandrer noe ved egen tilnærming, vil en få en annen feedback, som igjen kan gi en annen relasjonell virkning (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 128).

5.3 Kommunikasjon med håp om samarbeid

Barn er sensitive i forhold til hvordan kommunikasjonen er mellom foreldre etter et samlivsbrudd, og de vil helst at foreldene er venner, selv om dette kan være utfordrende. Det tredje funnet er hvordan foreldre kommuniserer med barnet og den andre forelderens.

5.3.1 Ordbruk og kroppsspråk i barns påhør

Når man føler seg urettferdig behandlet av noen, er det slik jeg oppfatter det instinktivt at en enten reagerer verbalt eller skaper en indre dialog med seg selv. Under høykonflikt er det ofte sterke emosjoner i sving, hvor det ikke er uvanlig at sinne og frustrasjon kommer til uttrykk (Huglens et al., 2020, s. 233-234). Derfor hendte det at informantene fikk informasjon fra barna under barnesamtalene, og de formidlet ubehag når foreldrene snakket nedlatende om hverandre. Dette gjorde barna usikre og det påvirket hvordan de forholdt

seg til dem. Barna kan følte det ubehagelig, fordi de ikke kjente på de samme følelsene som foreldrene. De kan føle seg i en lojalitetskonflikt i forhold til hvem de skal ta parti med (Huglens et al., 2019, s. 236). Dette bekrefte også i forskningsartikkel av Heggedalsvik et al. (2022) hvor barn opplever det stressende og at de føler at de må ta parti med den ene eller andre forelder. Dette påvirker barns selvbilde og deres psykiske helse (s. 6) En del av prosessmeklingen er det et såkalt «minikurs», hvor det er tematisert hvordan barn påvirkes av foreldrenes konflikter. Det er forsket på at barn som lever under foreldrenes konflikt over mer enn to år har større risiko for å utvikle psykisk uhelse (Huglens et al. 2020 s. 238). Informantene var opptatt av å fremme at foreldrene hadde et foreldreskap å ivareta til tross for deres pågående konflikt. Barn trenger å føle seg trygge, for å kunne tørre å uttrykke seg emosjonelt. For at de skulle klare det var det viktig at foreldrene var emosjonelt tilgjengelige for dem. Hvordan er det for barn når de opplever at kommunikasjonen mellom foreldre er nedsettende overfor hverandre? I «Sterke Barn i 2 Hjem»-prosjektet kom det frem at i noen familier oppstod det rolleforstyrrelser etter samlivsbruddet, og hvor foreldrene snakket om den andre forelder i negative ordlag. Det førte til at barnet kunne utvikle redusert kvalitet i relasjonen med den omtalte forelder (Huglen et al., 2020, s. 236). Dette ble bekreftet av informantene hvor de i barnesamtaler kunne avdekke at foreldre omtalte hverandre negativt. Forskning av Kjøs hevder at foreldrenes viktigste oppgave er å ivareta barns behov, men deres vilje og evne til å ivareta foreldreskapet kan være sterkt preget av relasjonen mellom foreldrene (Kjøs, 2017, s. 56). Dette vil gjøre samarbeidet mellom foreldrene mer utfordrende og barnet kan føle at det blir satt i en lojalitetskonflikt mellom dem, noe som kan komme aktivt eller passivt til uttrykk. Barn kan da utvikle en aktiv mestringsstrategi gjennom verbale utbrudd eller en passiv mestringsstrategi ved å bli innesluttet og ikke uttrykke sine følelser. Stokkebekk (2019) formidler i sin forskning at barn ofte føler et ubehag ved å snakke om konflikten etter foreldrenes samlivsbrudd, og føler at de er invitert inn i et område de ikke er komfortabel med (s. 113). Det kan tenkes at barna føler seg rammet av usikkerhet, og vil ikke involveres i de voksnes konflikt. Dette bekreftes i Stokkebekk et al.'s forskning (2019) hvor det kommer frem at barn som opplever foreldre som snakker negativt om den andre forelder, gjør at noen barn føler på en psykologisk engstelse for at utspillet skal bli avslørt. Mens andre barn unngår å respondere for ikke å gjøre seg selv involvert i konflikten. Stokkebekk kaller dette å *holde balanse*. Dette er en mestringsstrategi som barn utvikler for å holde familiedynamikken stabil. (s. 115).

Stokkebekk et al. (2019) fant også at noen barn holder seg uengasjert i foreldrenes konflikt for klare å holde distanse og være en nøytral part. En annen mestringsstrategi var å holde på med livet, det vil si at de holdt seg aktive med sine aktiviteter og venner på en måte om gjorde at de fikk en pause fra det konfliktfylte dilemmaet (s. 116). Dette tolker jeg som at barn har behov for å skape seg «pusterom» fra det konfliktfylte, fordi de ikke er emosjonelt modne til å håndtere en voksen konflikt. Barn kan også ha indirekte ønsker om å beholde familien samlet.

5.3.2 Bekymring og følelse av marginalisering

Funnene viste at noen foreldre var engstelige for å møte til meklinger, fordi de hadde fått negative erfaringer med å være i samme rom som ekspartneren sin. Noen menn var engstelige for at de ikke skulle komme til ordet, fordi de hadde en ide eller forståelse av at noen kvinner er verbalt sterkere enn menn. Funnene viste også at noen enkelte menn opplevde det utfordrende å møte til meklings, fordi det arbeidet flest kvinner i familievernnet. Det gjorde at noen menn var bekymret for at de ikke skulle føle seg forstått og var redd for å miste samvær med sine barn. Kunne menn oppfatte, dette som en marginalisering av dem? De fleste informantene oppfattet det ikke slik, og følte at de hadde øyne for begge foreldrene, men noen menn ga uttrykk for deres engstelse. I forskning av Kjøs (2017) fortalte han at i 1839 vedtok britisk lov at hos barn under sju år skulle mødre og fedre ha lik omsorg for barn. Samtidig ble det etablert en «tender-years»-doktrin som innebar at barn har særlig behov for beskyttelse i sine første leveår. Dette innebar at mor ble ansett som den best egnede omsorgspersonen. Helt frem til 1969 hadde mødre fortrinn i barnefordelingsaker (s. 13). Kan det være denne diskursen om at mor en best egnet til å ha omsorg for barn, som gjorde at fedre kunne føle på en engstelse i samværsfordeling? Jeg liker å tro at det ikke er slik i dag når samvær skal fordeles, men det er jo underlig at dette prinsippet fortsatt kan gi engstelse for noen menn?

I et systemisk perspektiv oppfatter og legger man vekt på forskjellige situasjoner, dette er ikke nødvendigvis kjønnsrelatert. Systemteorien sier, et system er mer enn summen av delene. Det vil si at en må se helheten og konteksten rundt, og i dette tilfellet at noen menn følte seg bekymret for å miste samvær med barna. Det er en sammenheng mellom feedback

og sirkulæritet som gir oss en større forståelse for problemet. En sirkulær tilnærming sier at en hendelse har sammenheng med andre begivenheter, griper inn i eller påvirker hverandre (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 28-29). Kan det være utøvelse av makt overfor den andre? Eller kan det være at kvinner og menn ser på omsorg for barn fra forskjellige perspektiver? Og hva er riktig omsorg for barn? Barnekonvensjonen (1989) sier «[...] begge foreldre har et hovedansvar for barnets omsorg og utvikling etter hva som er best for barnet» (Regjeringen.no, pkt. 18). Informantene sa at de noen ganger kunne observere at foreldrene hadde forskjellig foreldrekompentanse. Det kunne påvirke omsorgen for barnet. Flere av informantene snakket om at «kjæresteparet» var i brudd, men at foreldreskapet besto. De hadde fokus på dette i lys av vurdering ut i fra barnets beste. I høykonflikt-meklinger kunne foreldre stå langt fra hverandre på grunn av stor mistillit til hverandre og ville ofte ikke ha noe med hverandre å gjøre. Dette gjorde samarbeidet mellom foreldrene mer utfordrende, og kunne gå ut over omsorg til barnet (Huglens et al., 2020, s. 240). Derfor var det viktig å få inn barneperspektivet gjennom barnesamtaler. Informantene var opptatt av hvordan foreldrene beskrev barnet og om de beskrev barnet likt, fordi samarbeidet mellom foreldrene ofte er lettere dersom de ser barnets behov likt (Kjøs, 2017, s.51). Meklere arbeider ut fra barnets perspektiv, fordi barnet er den mest sårbare part i et samlivsbrudd. De så etter hvordan barnets behov ble ivaretatt av foreldrene, og de arbeidet mot en retning av bedre samarbeid.

5.4 Å forsterke foreldreskapet

Det fjerde funnet er vurdering ut fra barnets beste og å forsterke foreldreskapet. Jeg vil drøfte foreldre og mekleres forståelsen av begrepet «barnets beste» og hvordan barns følelser uttrykk kan forstås i kontekst til relevant forskning og teori.

5.4.1 Utfordrende vurdering av barnets beste

Begrepet barnets beste har ikke en tydelig definisjon, men har sitt utspring fra barnekonvensjon (1989), ved FN's konvensjon artikkel 12. Den handler om barnets rett til å bli hørt. (barnekonvensjonen.no)

Meklere har ingen juridisk rett til å snakke med barn i meklinger, men foreldre har ansvar for at barnet blir hørt og kan frembringe sitt syn. Mekler har plikt til å informere foreldre om at barn har rett til å bli hørt angående foreldrenes samlivsbrudd og deres familieforandring (I Standbu & Thørnblad, 2015, s. 274). Barn skal behandles som subjekter i denne sammenhengen, og har derfor rett til å uttrykke seg, men barn kan også tolkes som objekter, fordi de er avhengig av å bli ivaretatt og gis omsorg av voksne. Denne dobbeltheten kalles ofte en motsetning til hverandre, men den skal balanseres på en måte som gir barnet beskyttelse og utvikling (I Kjøs, 2017, s.12 - 13).

I mekling i familievernet arbeider meklere etter «barnets beste-prinsipp» (NOU 2008:9). Det er foreldrene som har ansvar for barnet og dermed ansvar for å inngå avtaler etter barnets beste og deres uttalelsesrett. Foreldrene plikter å prate med barnet om forandringen familien vil gjennomgå ved et samlivsbrudd (jf. Meklingsforskriftens §2).

Alle informantene opplevde at begrepet «barnets beste» var utfordrende, fordi begrepet ikke har en klar definisjon (Kjøs, 2017, s. 41). Jeg tillater meg å definere begrepet ut i fra en sosialkonstruksjonistisk tankemåte, det vil si hvordan en selv forstår og tolker begrepet (Gergen, 2009, s. 16). Informantene fortalte at en del foreldre definerte begrepet ut i fra deres forståelse av barnets behov. Dina fortalte at noen foreldre har en konflikt på dette. Ifølge Kjøs' (2017) forskning kunne dette innby til en konkurranse mellom foreldrene om hvem som forsto barnet best. I stedet for å forene foreldrene, kunne dette gi foreldrene større distanse. Er dette et godt nok begrep? Bør det defineres tydeligere? Er det for rundt formulert, slik at det kan virke mer konflikt drivende enn konflikt dempende? Slik jeg tolket informantene mine, følte de at det var utfordrende å vurdere ut ifra barnets beste, selv om de forsto bakgrunnen for begrepet og dets innhold. Kan det være at deres erfaring i høykonflikt-saker skapte bekymringer som var konflikt drivende? I denne studiens funn viste det seg at konfliktnivået i mange tilfeller ble dempet mellom foreldrene etter at de hørte barnas uttalelser. Foreldrene ble emosjonelt berørt av barnas opplevelser av familieforandringene, og kunne i de fleste tilfeller snu eget fokus til å forstå barnets perspektiv. Livet blir ikke det samme, men med foreldrenes motivasjon og vilje til å ivareta barnets utvikling, kan de gjøre sitt beste for at deres barn skal minnes sin barndom som god, selv om konteksten ble forandret.

5.4.2 Å forstå barnets følelsesuttrykk

Alle informantene beskrev at samtaler med barn i høykonfliktmeklinger kunne være både nyttige og utfordrende angående samarbeidet mellom foreldrene. Barn kan være forskjellige noen ønsker å fortelle, mens andre opplever situasjonen vanskelig. Barn kan kjenne på lojalitetskonflikt overfor en eller begge foreldrene. Men de kan også være emosjonelt i utakt med sine foreldre, noe som kan gi en sorgreaksjon senere (Strandbu & Thørnblad, 2015, s. 15). Dette tolker jeg som at de ikke vil være til byrde for sine foreldre i deres sorgreaksjon over samlivsbruddet. Min erfaring med arbeid med barn og ungdommer er at noen ganger sier de noe som emosjonelt er viktig for dem i situasjoner hvor foreldre ikke er oppmerksomme, og da kan det hende at situasjonen glipper eller barnet ikke føler seg emosjonelt ivaretatt. Derfor er det viktig at barn blir hørt i mekling, slik at de som ønsker å formidle får mulighet til det. Barnekonvensjonen (1989) artikkel 12, nr. 2 sier: «Barnet har rett til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet». (Barnekonvensjonen.no). Alle informantene hadde noen erfaringer med at barn fortalte hvordan de hadde det etter bruddet og hvordan de ønsket at samværet skulle være. Jeg tolker det som at barnets stemme blir hørt, og foreldrenes berøring, og er med på å gi et større håp om samarbeid. En god allianse mellom mekler og foreldrene gjennom individuelle samtaler gir foreldrene følelse av å bli emosjonelt ivaretatt og i stand til å ta inn andre perspektiv (Kjøs, 2017, s. 46). For å forstå og kunne ta imot barnets følelsesuttrykk, må en selv være emosjonelt tilstede i eget liv. Gjennom narrativ tilnærming ser en familie som et system som påvirker hverandre, en ser det som en triangulering, ved at en relasjonelt er knyttet til medlemmene i familien. I terapirommet trenger ikke medlemmene være tilstede, men en kan kommunisere som om personen(e) er tilstede i rommet ved å visualisere en gitt situasjon (Anderson, 2019, s. 252) En annen narrativ tilnærming med systemisk forståelsesramme kan være å eksternalisere konflikten som et forstyrrende element inn i familiedynamikken. Narrativene forandrer seg etter hvert som relasjonen i familiesystemet forandres, dette kan påvirke vår indre dialog og narrativ om oss selv. Det vil si at en uttrykker seg på en måte som kan føre til at andre tolker situasjonen eller konflikten annerledes (Andersson, 2019, s. 257).

Når barns følelsesuttrykk blir sterke, kan det oppleves utfordrende for foreldrene. Jeg mener derfor gjennom en systemisk forståelse at et barns følelsesuttrykk må ses i sammenheng til

familiens øvrige system og ikke isolert fra det (Jensen, 2009, s. 102). Noen foreldre blir svært fortvilte og begynner å tvile på seg selv som forelder. Når man skal være mekler og anses som kompetent på konflikter, kan det også være en utfordrende å bære den tittelen. Konflikter er relasjonelt skapt, og dersom en tilnærmer seg med å forsøke å forstå hvert perspektiv og system (Jensen, 2009, s. 107), så kan det være en begynnelse som i de fleste tilfeller over tid kan løses.

5.5 Oppsummering

Ved å bruke tid på meklingsprosessen kan en skape tillit mellom mekler og foreldrene og mellom foreldrene. Det er utfordrende å skape en kontekst av samarbeid når uenighetene mellom foreldrene er store. Men ved dialog og forståelse for konfliktdynamikken mellom foreldrene, kan en skape en arena hvor foreldrene kan få et utvidet perspektiv og forståelse for barnets behov. Barn har rett til å bli hørt i saker som omhandler dem selv, og foreldrene har ansvar for å ivareta sine barn med å gi dem omsorg og en trygg fremtid.

6 Avsluttende del

Dette er den avsluttende del av studien. Jeg vil følgende si noe om implikasjon for praksis og forskning, mulige svakheter og styrker ved studien og avsluttende kommentarer.

6.1 Implikasjon for praksis

Studien har fokus på hvordan skape håp om samarbeid i høykonflikt. Jeg tenker at denne studien kan ses i kontekst til barnevern, terapi og andre instanser som arbeider med konflikter som påvirker familiære relasjoner. Arbeid med konfliktarbeid er utfordrende for de som er involvert og krever tålmodighet, prosess over tid og kunnskap om relasjonelt arbeid og konflikter. Fagartikkel ved Huglens et al., (2020) viser at foreldre og barn som lever i konflikter over tid, påføres store emosjonelle belastninger. Dette bekreftet også mine informanter. Det vil være interessant om det ble lagt større statlige føringer i spesielt arbeid med høykonflikt, fordi dette er familier som har store hjelpebehov og det er barna som er mest sårbare under slike forhold. Min erfaring med arbeid med barn og ungdommer er at det ofte er de som utvikler symptomer, og det må ses i en helhet i familiesystemet. Jeg mener at ved å styrke foreldrekompetansen i sårbare familier, kan de få bedre hjelp. Det fordrer at familier ber om hjelp, som for noen forståelig kan være utfordrende, fordi de kan føle på redsel for å miste sine barn.

6.2 Implikasjon for forskning

Ved videre forskning hadde det vært interessant å studere hva foreldrene oppleve som hjelpsomt i arbeid med høykonflikt, hva de mener må til for å skape samarbeid. Det vil trolig være forskjellig fra familie til familie. Men det kunne være interessant å forstå mer av hvor skoen trykker fra dem som har den på.

Slik jeg ser det har meklere i familievernnet en utfordrende oppgave med å hjelpe familier i høykonflikt, selv om det den senere tid er kommet bedre relasjonelle verktøy for å avhjelpe i konfliktfylte relasjoner. Men er det nok? Jeg tenker at dette er en viktig tematikk å forske

videre på for å hjelpe familier i fastlåste konflikter og ikke minst deres barn som lever midt imellom.

6.3 Mulige svakheter og styrker med studien

Jeg har bare hatt fire informanter, noe som jeg mener er et beskjedent omfang, og jeg mener derfor at studien må tolkes med forsiktighet. Jeg hadde noen problemer med å rekruttere informanter og ble derfor tipset om siste informant av en av informantene. Alle informantene er kvinner, det kan være en svakhet at menn ikke var representert. En av informantene mine poengterte at familievernet var kvinnedominert, men vil arbeid med høykonflikt være kjønnsrelatert? Vil ikke utfordringene med å arbeide med høykonflikt-saker være lik for kvinner og menn?

Jeg mener at meklere i familievernet med familierapeutisk bakgrunn har en fordel inn i en kontekst av mekling i høykonflikt, fordi de har en systemisk forståelse av familien, og hvordan den interagerer i et system og mennesker er relasjonelle. Det har kommet frem i min studie at meklere opplever det utfordrende å arbeide med høykonflikt-saker, og jeg undrer meg om det er fordi de noen ganger i høykonflikt kan kjenne på håpløsheten? Jeg undrer meg om økt kunnskap om fastlåste konflikter kunne endret noe?

Det kan ha vært en ulempe at jeg selv ikke har mekler-erfaring, men velger å tolke det med at jeg har hatt en stor nysgjerrighet for å forstå kunnskapen rundt tematikken.

6.4 Avsluttende kommentarer

Å skape håp om samarbeid i høykonflikt, kan for noen meklere føles som en utfordrende kontekst å ha ansvar for. Konflikter er ikke enkelt for noen. Hos foreldrene og barn kan de relasjonelle emosjonene være store og svingende. Men barn trenger å føle på trygge rammer i begge hjem etter et samlivsbrudd. Dette vil være til barnets beste. For å skape det, kan det være forutseende og mindre stressende for barnet om foreldrene har tilnærmet like regler i begge hjem, noe som vil gi barnet stabile rammer. Dersom reglene blir for forskjellige, kan det skape usikkerhet og tvil i barnets selvilde og bekymring for å bryte

reglene. For å skape håp om samarbeid i høykonflikt mener jeg at det bør satses mer på å styrke foreldrekompetansen både i barnevern og familievern. Jeg arbeider selv i en liten kommune og ser at dette arbeidet bør ha større fokus. Jeg har gjennom dette studiet fått større forståelse for hvordan høykonflikt rammer barn og foreldre, og det er noe jeg vil ta med meg i mitt arbeid videre.

Jeg føler jeg har vært heldig og hatt fire informanter som raust har delt av sin kunnskap om høykonflikt. Jeg ble imponert over måten de håndterer sin arbeidshverdag. Det var spennende for meg å få ta del i deres erfaringer. Jeg har erfart gjennom tolkning av deres utsagn, tidligere forskning og teori, at håp om samarbeid er et krevende arbeid som fordrer god relasjonell kunnskap om konflikter, prosess over tid og empatisk forståelse. Med dette med i ryggsekken kan det være muligheter for et håp om samarbeid i høykonflikt.

«Vi trenger samvær for samværets egen skyld.»

Nils Christie (2009)

Referanser

Andersson, H. (2003) *Samtale, språk og terapi. Et postmoderne perspektiv*. Hans Reitzels forlag.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (1989) *Konvensjon om barns rettigheter*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/1989-11-20-1>

Barneloven (1981) *Lov om barn og foreldre*. Hentet fra

<https://www.lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7>

Bufdir.no. Hentet fra <https://bufdir.no/Familie/Samlivsbrudd/>

Christie, N. (2009) *Små ord for store spørsmål*. (s.7, 56) Universitetsforlaget

Ekeland, T-J. (1994) Skilte foreldre. Om samlivsbrot og foreldremekling. *Samlaget*.

Ekeland, T-J. og Myklebust, V. (1997) *Foreldremekling. Brukarperspektiv*. Volda: Møreforskning.

Ekeland, T-J. (2004) *Konflikt og konfliktforståelse*. Gyldendal Norsk Forlag. Utgave 2.

Ekeland, T-J. (2010) Mekling – en kontekstuell modell. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 47(8), 734-742. Hentet fra <http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seksid=119640&a=3>

Forskrift om mekling: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-12-18-1478>

FN's konvensjon om barnets rettigheter (1991).

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/17893_1-fns_barnekonvensjonen.pdf

Gergen, K (2010) *En invitation til sosialkonstruksjon*. Mindspace. 2. utgave.

Gigstad, S. B. & Wathne, H. E (2017) «Å lage et rom for samtale» Er fagutviklingsprosjekt om mekling i høykonflikt. *Fokus på familien*. 01/2017 volum 45 (1).

Gudbrandsen, W. (2015) Obligatorisk mekling med foreldre i store konflikter: Vurdering av utfall, konflikt drivende tema og hva som bidrar til at dialogene mellom dem kan fortsette.

Psykologisk institutt Samfunnsvitenskapelig fakultet, Universitetet i Oslo. Hentet fra Google Scholar. Phd. Avhandling.

Halsa, A & Aubert A.-M (2016) Forebyggende arbeid med barn når mor eller far har psykiske helseproblemer. Hentet fra: *Fokus på familien 1-2016 (67-88)*. Universitetsforlaget.

DOI: 10.18261/issn.0807-7487-2016-01-06

Heggedalsvik, I.K. (2020) Fastlåse foreldrekonflikter. Hentet fra: *Fokus på familien*. 2-2020 (74-95). Universitetsforlaget. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.0807-7487-2020-02-02>

Heggedalsvik, I.K., Lorås, L., Samsonsen, V. (2022) High conflicts as Wicked Problems from the Perspective of Family Counsellor and Child Welfare Service in Norway. Hentet fra facebook 27.05.2022: *Wiley Online Library*. <https://doi.org/10.1002/anzf.1494>

Jensen, P. (2009) *Ansikt til ansikt*. Gyldendal Norsk Forlag AS. 2. Utgave.

Jensen P. & Ulleberg, I. (2011) *Mellom ordene. Kommunikasjon i profesjonell praksis*. Gyldendal Norsk Forlag AS.

Johannessen, A., Tufte P-A., Christoffersen, L. (2003) *Introduksjon til Samfunnsvitenskapelig metode*. Abstrakt forlag. 5. Utgave.

Johnsen, A. & Torsteinsson V.W. (2012) *Lærebok i Familieterapi*. Universitetsforlaget.

Kjøs, P. (2017). *Obligatorisk foreldremekling i høykonfliktsaker*. En kvalitativ studie (doktorgradsavhandling, Psykologisk institutt). Universitetet i Oslo.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015) *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal Norsk Forlag.

Kåstad, H., Halvorsen, K., & Samsonsen, V. (2021) Standardisering og profesjonelt skjønn i høykonfliktmekling. *Fokus på familien*. VOL. 4.

<https://doi.org/10.18261/issn.0807-7487-2021-04-04>

Langdridge, D. (2004) *Psykologisk forskningsmetode*. Fagbokforlaget.

Lorås, L. & Ness, O. (2019) *Håndbok i Familieterapi*. Fagbokforlaget. 1. Utgave.

Lorås, L & Tyskø, E. H. (2019) Hvordan påvirker familierapeuter profesjonelle liv deres private relasjoner? I Lorås, L., Tyskø, E., H. (red) *Håndbok i familierapi*. (s.121-152). Fagbokforlaget.

Lov om familievernkontor (1997) Hentet fra <https://lovdata.no/pro/LOVVED/forarbeid/besl-o-92-199697>

McNamee, S. (2019) Systemisk-ankjennende familierapi. Lorås, L., Ness, O. (Red), *Håndbok i familierapi*. (s.226). Fagbokforlaget.

Malterud, K. (1996) *Kvalitative forsknings metoder for medisin og helsefag*. Universitetsforlaget. Utgave 4.

Mekling og foreldresamarbeid.

<https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/bosted-og-samvar/mekling-og-foreldresamarbeid/id2009754/>

Michelsen, H.C. (2019) Strukturell tilnærming til familierapi. I Lorås, L., Ness, O. (red) *Håndbok i familierapi*. (s.121-152). Fagbokforlaget.

Nordhelle, G. (2016): *Høykonflikt. Utvidet forståelse og håndtering via mekling*. Universitetsforlaget.

NOU 2008:9. *Kompetanseutvikling i barnevernet – kvalifisering til arbeid i barnevernet gjennom praksisnær og forskningsbasert utdanning*. Barne- og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2009-08/id558007>

NOU 2019:20 (2019) En styrket familieverntjeneste – En gjennomgang av familieverntjenesten. Barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-20/id2678371>

Rød, P. A., Ekeland, T.-J., Thuen F. (2008) Barns erfaringer med konfliktfylte samlivsbrudd: problemforståelse og følelsesmessig reaksjoner. *Tidsskrift for psykologforeningen*.

Stokkebekk, J., Iversen A.C., Hollekim, R. & Ness, O. (2019) “Keeping balance”, “Keeping distance” and “Keeping on with life”: Child positions in divorced families with prolonged conflicts. *Children and youth service review*. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.04.027>

Strandbu, A., Mikkelsen R. L., Thørnblad, R. & Flåm, A. og M. (2019): Høring av barn i meklingsprosessen. *Fokus på familien*. vol 4. <https://doi.org/10.18261/issn.0807-7487-2019-04-06>

Strandbu, A. & Thørnblad, R. (2015) Hva står på spill? – Barns deltakelse og budskap i meklingsprosessen. *Fokus på familien*, vol 4. <https://doi-org.ezproxy.vid.no/10.18261/ISSN0807-7487-2015-04-02>

Thagaard, T. (1998). *Systematikk og innlevelse*. Fagbokforlaget.

Tjersland, O.A. & Guldbrandsen, W. (2010) Meklings ved samlivsbrudd: oversikt over modeller og ideologi. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*. VOL.47. No.8.

Vil du som mekler i familievernnet delta i et forskningsprosjektet: ”Hva gir håp om samarbeid i høykonflikt”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å forstå mer av hvordan meklere balanserer tilliten mellom foreldre i høykonflikt. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Høykonflikt saker i familievernnet er utfordrende for hele familien, men ikke minst er barn sårbare i disse situasjonene, og kan i noen tilfeller bli symptombærere av foreldrenes uforsonlighet. Som mekler kan en skape rom for konfliktdempende samtaler, slik at foreldrene kan komme til enighet om en samværsavtale til beste for deres barn. I høykonfliktsaker i familievernnet kan det for noen meklere oppleves utfordrende å balansere tilliten mellom foreldrepargene. Med bakgrunn i dette så ønsker jeg å forstå mer av hvordan familieterapeuter i meklings saker forstår dette fenomenet i kontekst til høykonflikt og hvordan de kan veilede foreldre frem til en samværsavtale som gir håp om samarbeid. I mitt arbeid som familieterapeut i kommunaltjeneste, så har jeg hatt samtaler med barn som pårørende som har gitt uttrykk for at de er blitt symptombærere av foreldrenes høye konfliktnivå.

Prosjektet er et kvalitativt masterstudium i familieterapi og systemisk praksis ved VID vitenskapelige høyskole, Oslo.

Problemstillingen er:

«Hvordan balanserer meklere i familievernnet å skape tillit til begge foreldrene i høykonflikt saker?»

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Min veileder førsteamanuensis Åse Holmberg, ved Vitenskapelig høyskole, Oslo, er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg spør deg om å delta på mitt prosjekt, fordi du har erfaring som mekler med minimum parterapi eller videreutdanning i familieterapi og systemisk praksis. Jeg mener at det vil være interessant å høre din oppfatning av fenomenet «håp om samarbeid i høykonflikt» i kontekst til høykonflikt og hvordan barn kan føle at de blir symptombærere av foreldrenes konflikt. Jeg ønsker å intervju 4-5 familieterapeuter i familievernnet, som har gjennomført meklersertifisering.

Hva innebærer det for deg å delta?

Dersom du velger å delta på dette prosjektet så vil det innebære at du deltar på et intervju som kan vare ca 1 time. Intervjuformen er semistrukturert, det vil si åpne spørsmål, men følges ikke strukturert.

Intervjuet vil lagres på privat lagringsenhet og vil være kryptert.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Dette gjelder dersom dataene ikke er brukt i analysen.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er kun student og veileder som har tilgang til dine opplysninger.

Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Dataene lagres på en kryptert lagringsenhet.

Deltakerne i studien vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjon.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er ca 1. oktober 2022. Personopplysninger og opptak slettes ved prosjektets slutt.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra VID, Vitenskapelig Høgskole, Oslo har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Åse Holmberg, Førstemanuensis ved VID, Vitenskapelig Høgskole, Oslo.
ase.holmberg@vid.no Telefon: 92233844.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personvertjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Åse Holmberg
(Forsker/veileder)

Sølvi Nordgård
Masterstudent
Mob: 91329665
solvinordgard73@gmail.com

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Hvordan balanserer meklerin i familievernet å skape tillit til begge foreldrene i høykonfliktsaker?» Jeg har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- at mine opplysninger lagres og behandles forsvarlig etter retningslinjer.

(Signert med dato og prosjektdeltaker)

Hva skaper håp om samarbeid i høykonflikt?

Intervjuguide:

Velkommen, fortell om din yrkesbakgrunn og yrkeserfaringer.

Forståelse for meklerrollen:

- Hva gjør du for å balansere tilliten mellom deg selv og foreldre? Kan du fortelle om en gang du synes at du fikk det til og hvordan gjorde du det?
- Kan du fortelle om en mekling som du opplevde vanskelig? Hva skjedde, og på hvilken måte ble det utfordrende?
- Har du fortellinger hvor du opplevde at din nøytralitet ble satt ut av spill under mekling?
- Hvordan bruker du språket som konfliktdempende samhandling? Kan du gi eksempler på dette?
- Hvordan vektlegger du foreldrenes relasjon i kontekst til barns beste?
- (Hvordan formidler du som mekler forståelse for hverandres perspektiv?)

Fokus på barnet:

- Hva er en god samtale i kontekst til barns beste?
- Hvordan kan barnas stemme bidra til konfliktdemping? Har du noen fortelling på dette?
- Har du eksempler på meklinger hvor du har blitt bekymret for barnas situasjon?
- Hvordan formidler du en bekymring til foreldrene? Har du fortellinger hvor du gjorde det?
- Hvordan legge du merke til om barn står i en lojalitetskonflikt, eller føler stort ansvar for konflikten? Har du en historie, fortelling eller et eksempel.

Samarbeid i høykonflikt:

- Hva mener du skaper håp om samarbeid?
- Hvordan forstår du håp om samarbeid når partene virker å være uforsonlig?
- Hvordan legger du merke til at partene er i ferd med å bli mer forsont og har større vilje til samarbeid? Eksempler/fortellinger.
- Hvilke metoder og regi i rommet benytter du for å dempe konfliktnivået mellom partene?
- Hvordan sikrer du at foreldre får formidlet deres perspektiv av konflikten og får følelse av likeverdighet og anerkjennelse?
- Har du fortellinger eller eksempler hvor høykonflikt har endt med samarbeid mellom foreldrene?

Skjult makt i parforholdet:

- Har du noen gang lagt merke til skjult makt mellom foreldrepartene, og på hvilken måte ble du oppmerksom på det?
- Hvordan er språket og relasjonen mellom foreldrene i forhold til det fenomenet?
- Har du noen fortellinger om skjult makt mellom foreldre?
- Har du opplevelser av at kjønn har innvirkning i maktforhold? På hvilken måte?
- Hvordan spiller økonomi inn i forholdet til foreldreparet?

Til slutt:

Er det noe som du synes er viktig som jeg ikke har spurt om?

VEDLEGG 3 NSD – Godkjenning.

1. [Meldeskjema](#)
2. [Hva gir håp om samarbeid i høykonflikt?](#)
3. Vurdering

Vurdering

05.04.2022

Skriv ut

Referansenummer

996805

Prosjekttittel

Hva gir håp om samarbeid i høykonflikt?

Behandlingsansvarlig institusjon

VID vitenskapelige høyskole / Fakultet for helsefag / Fakultet for helsefag Oslo

Prosjektperiode

01.10.2021 - 31.12.2022

[Meldeskjema](#)

Dato

05.04.2022

Type

Standard

Kommentar

OM VURDERINGEN Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg. TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til den datoen som er oppgitt i meldeskjemaet. LOVLIG GRUNNLAG Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke,

jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a. PERSONVERNPRINSIPPER Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: • lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen • formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål • dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet • lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet DE REGISTRERTES RETTIGHETER Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20). Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned. FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med. For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon. MELD VESENTLIGE ENDRINGER Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilken type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres. OPPFØLGING AV PROSJEKTET Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til med prosjektet!

b19329f23

VEDLEGG 4 – Eksempel på transkripsjon.

F: Hvordan er det når barna er tilstede og foreldrene sitter å lytte, har du opplevd noen situasjoner hvor dette konfliktdempet?

I: Ja, jeg hadde en sak, på hvordan barna var veldig tydelig på hvordan de ønsket å ha det. De ønsket og sa tydelig at de ønsket at «mamma og pappa ikke skal krangle så mye». Ja, så det tror jeg nok dempet de foreldrene, og at de tenkte at barna hadde fått med seg mer konflikt enn de hadde trodd.

F: er det slik at du formidler til foreldrene at barn ofte får med seg mer enn man tror?

I: ja, det snakker vi ofte om. Hvis man bruker den prosessmeglings-pakken, så får dem jo et kurs, det kjenner du sikkert til?

F: ja,

I: et såkalt minikurs, der er jo det et tema.

F: Ja.

I: Ja, så det er jo det å fremme barnets sine opplevelser, og jeg har også spurt foreldre «Hva er det dere ønsker at barnet skal minnes, hvilke foreldre ønsker dere å være for barna deres, på tross av at dere ikke er kjærester, og det å kunne snakke om at selv om man ikke er kjærester så er man foreldre i lag, og hvordan vil de ivareta det foreldreskapet. «Hva vil dere at barna skal huske?»

F: Ja, kjempefint! Har du opplevd meklinger hvor du har følt deg bekymret over barnets situasjon?

I: Ja, det har jeg vært. Jeg har meldt til barnevernet, når jeg har følt meg bekymret. Men kan ikke komme på et konkret eksempel akkurat nå.

F: Er det så... ehm... Hvordan ville du har formidlet en bekymring til foreldrene? Har du noen fortellinger, eller hvordan tenker du at du ville har håndtert en slik situasjon?

I: Litt pause.... (tenker) Jeg må tenke, jeg vet jo at det har vært situasjoner. Hvordan man ville har formidlet det dersom man var bekymret? Ehm... jeg ville har vært så ærlig som mulig, og tatt det med utgangspunkt i barnets perspektiv da, og forsøke å synliggjøre hvordan det er å være barnet i deres situasjon. «Hva er det som gjør at vi blir så bekymret?» være så konkret som mulig.